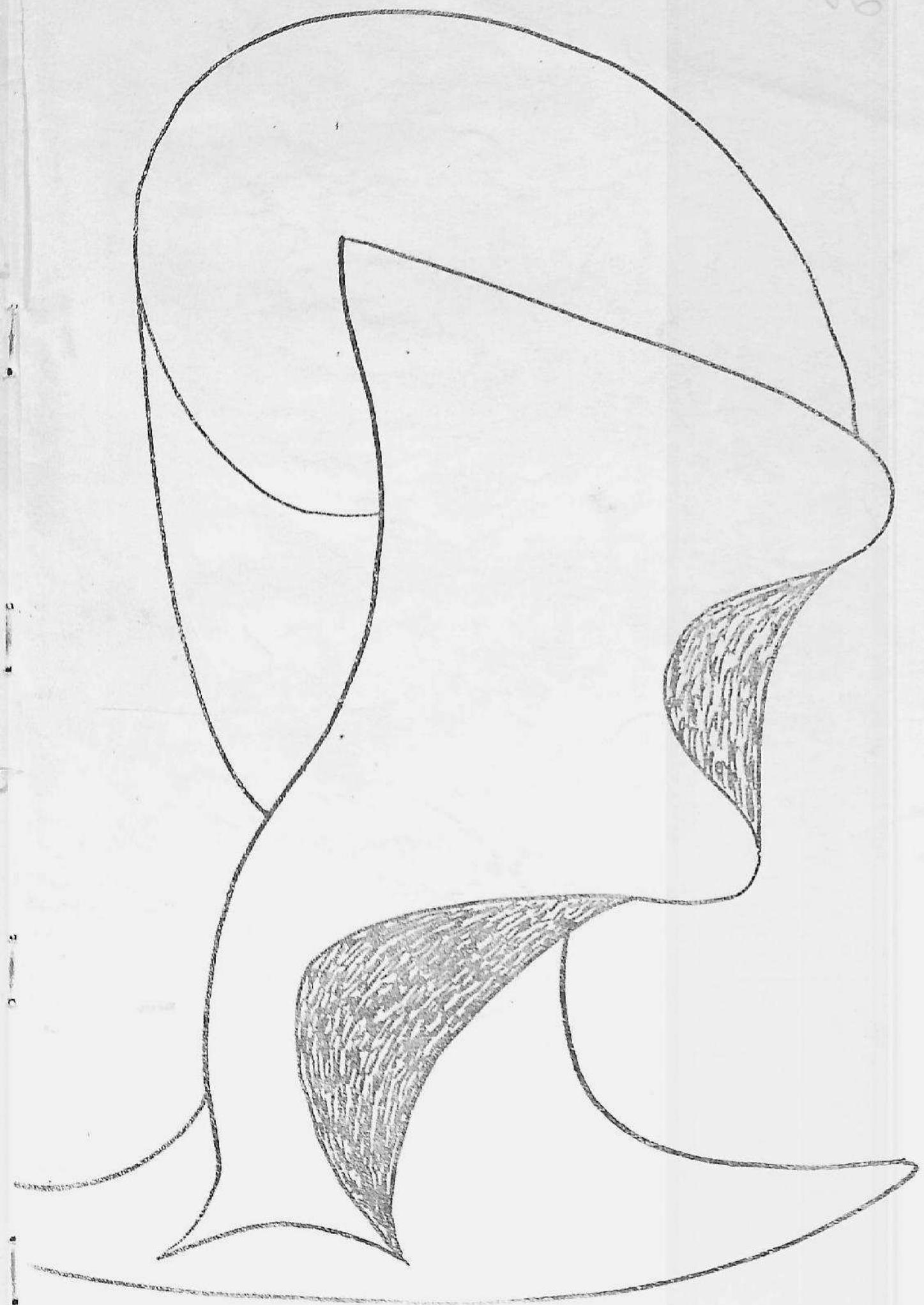

2/86

L A Z E Ň S K Ý

H O S T

2 / 86

ročník X

O b s a h :

ZPRAVODAJSTVÍ Z DOMOVA

J.Veltrusky: P.Schiner, M.Červenka, R.Vroon - Struktura literárního procesu /přel.V.Faktor/	str.12-4
W.Schinerová : Můj výlet do Itálie /přel.V.Faktor/	22-8
Historický kalendář království českého - 1.část	37

ZDRAVOTĚDA

Postřehy k "zákonu barevného papouška" - M.Schelinger	35-6
---	------

ŠTĚVANICE NA ROZUM

Ještě k J.Cribbinovi - J.Štogr	7
Flný kastrol - M.Schelinger	7
K.Schwitters - Ves /přel.I.Wernisch/	29
H.Cruber - Frč /přel.I.Wernisch/	30
R.Thenior - Jednonohý bankovní lopič /přel.I.Wernisch/	31
J.Haringer - Ty, malá Agnes! /přel.I.Wernisch/	32
J.Haringer - Zahradá nestoudnosti /přel.I.Wernisch/	33
J.Coccteau - Provazochodec /přel.I.Wernisch/	34

STÍŽNOSTI

Vzpírat se a vzpeuzet - M.Schelinger	6
Vědycky když jsi blízko u mně - M.Schelinger	8
A zase je jaro - M.Schelinger	8

NÁBOŽENSTVÍ A VĚDA

J.S.Wasilewski - Cesta do pekla /přel.J.Moravec/	1-6
B.Pascal : Proti atheistům	9-11

RECEPTY A NÁVODY

R.M.Pirsig - Zen a umění údržby motocyklu - 1.kap. - přel. V.Faktor	14-22
--	-------

KRESSY

M.Schelinger

Pojednání o řamanáských mysteriích, Varšava 1979 /pracovní překlad/

kapitola 4.
CESTA DO HLUBIN PSYCHIKY
Duševní nemoc nebo technika extáze?

Jak jsme již upozornili, svět, ve kterém se odohrávají řamanovy extatické cesty, je vyplňen v obrzech, jež privádějí na mysl nám známá zobrazení básnická. Není to nahodilé - jak uvidíme dál, má rodu-kmen báseň své kořeny v různých typech mytologického a obřadního líčení cesty do zásvěti, správy řamanů nevyjímajíc. Víme již, že na příklad ve střední Asii je postava "vypravěče" -1- posledním pořadatlem dánového komplexu rclí soustředěných v osobě řamana - bačhá, který byl mimo jiné i udržovatelem mytologie, duchovna a folkloru skupiny. U různých národů je funkce "vypravěče" realizována buď prostřednictvím skutečných řamanů nebo osob, jež se tuto úlohu připravují nastoupit. Podobnosti mezi oběma postavami se také týká jejich psychologické charakteristiky, která se stane hlavním prediktorem naší analýzy.

Oprávaje se o pozorování učiněné Lvem Šternbergem --2-, představme nejdříve profesionálního "vypravěče" u nadamurských Rivech /Rive Giljaků/ -3-. Tato postava ještě nese výrazné sakrální znaky, stejně jako jejím prostřednictvím presentovaný bajkový folklór, který je zároveň teprve in statu nascendi, neboť je mochě zakotven v skutečné "vížné" mytologii a víře. "Giljacký vypravěč" je povaha vyjímečná, skutečný vyvolenec bohů. Nikoliv náhodou jsou "vypravěči" především řamani nebo jejich potomci. O slavných giljackých řamanech se všeobecně říká, že trvili celé dny neustálým vypravěním bájí a zpěvem improvizovaných básní. Existují nepochybně vyjímky, ale svou duchovní podstatou jsou "vypravěči" i řamen povahy příbuzné. První stejně tak jako druhý jsou churavými, hysterickými typy, snadno upadajícími do extáze a majícími dar vidění. Jeden i druhý věří, že je povolen a má vlastní ochranné duchy. Charakteristickým znakem giljackého vypravěče je dar improvizace. Její nejakvělejší formy mají původ ve skutečném transu. Tvář poety náhle bledne, oči se rozšířují a jsou atraktivní, tělo se napíná a z hrudi se dene nezadržitelný proud neličských recitátů, jednou hřimavých a strašlivých jako vytí hledových dravců, jednou temných a duši rozdírajících jako kvílení při pořebsných ohňích, jednou lachodných, plynných a tichých jako tóny jednostranných giljackých houslí. Tento proud se líne bez jakékoliv přestávky a oddechu, dokud poeta nevyčerpá svou látku a nepadne vysílený za němho údivu posluchače na tvrdou zem...."

1-Pozn.překl.: možno přeložit též jako mluvka nebo tlachal, výraz vypravěč, který používám, kladu do uvozovek.

2-pozn.překl.: Lev Jakovlevič Sternberg /1861-1927/, ruský a sovětský etnograf, folklorista a jazykozpytec, profesor Leningradské univerzity. V letech 1889-97 deportován jako národník na Sachalin. Vynikl komplexním studiem jazyka, kultury a náboženství zejména původních obyvatel Sachalimu a Poamurského kraje, především Rivech. Jeho hlavním dílem je *Pervchytnaja religija /Prvobytné náboženství/*.

3-~~XXX~~Vlastním jménem Riveha nebo Ribačha /Ličé/. Čerdnost na dolním Amuru a na Sachalinu, jazyk má tři základní dialekty a je pokládán za izolovaný. Po připojení k Rusku v 19. století žili v podstatě na neolitické úrovni a v rodovém zřízení. Obživu získávali do začátku 20. století rybolovem, lovem a sběrem. Od 19. století jsou formálně pravoslavní, ale prveřadý význam měla nadále synkrese řamanismu, animismu a totemismu. Podobně jakou okolních etnik měl velký význam kult medvěda.

Na první pohled tato scéna samovolně připomíná historickou událost v Goethově domě, kdy Mickiewicz, který zde byl hostem, níhle vyskočil ze svého místa a konajíc scénu automaticky, zaimprovizoval před genialním hostitelem dlouhou báseň ve verších.

Zpola ještě posvátný charakter zmíněných útvarů - mají vznikat díky nadšení pozemního ducha, sedícího na konečku jazyka a diktujícího "vypravěči" ony nadpřirozené fantazie - je příčinou stavu nepředstavitelného napětí jak u aluvíčího, tak i u posluchače. Věří se totiž, že opustí-li duch vyprávějícího v době, kdy aluví, tento na místě umírá. "Odtud také to strašné napětí veškerých fyzických i psychických sil způska ve chvíli improvizace, kdy se zannelidského řevu a upadnutí do nevědomí sám hypnotizuje, aby v sobě udržel ono napětí, na kterém závisí jeho život. Odtud i vzrušená pozornost jeho posluchačstva, které po celou dobu zpíváka podporuje povzbuzujícími hlasami, nedovolujíc mu náhle usnout; stává se totiž, že ráno zpěvák vysílený celonočním napětím skončí v polovině slova a usne, stává se také, že z vyčerpání nebo ze strachu, že bude duchem opután, usne na věky."

Phenomenální lidské psychiky, který tak hluboce prožívá obcování a duchy a současně je schopen dát mu sugestivní výraz určený divákům, znamenal vždy záhadu pro ty, kdo se zabývali "šamanckými seansy". Nebudeme se zde pouštět do analýzy historického vývoje a změn v pojetí badatelů a hypotéz usilujících o objašnění úkazu, které byly spolu s rozvojem vědění vytvářeny - a opouštěny. Povězme krátce, že století osmnácté - a zářití ještě století devatenácté, reprezentované na příklad v ruské literatuře alespoň misionářem Vjerbickým - má na vysvětlení šamanismu taliko formulaci o "posedlosti čáblen" nebo o posedlosti, podobné kultu všeobecného "Šílenství božího" na dálné Rusi, zatímco pozdější věda se pokouší rozumět šamanismu v kategorii blíže nevymezené duševní choroby. Podle charakteristik šamanova konání jde očividně více do hloubky, než šamanismus nebyl ani tek přirozeným projevem této choroby, jako spíše užitím vědomého a účelného autoterapického prostředku; šaman by tedy byl osobou duševně chorou, která se pomocí zritualizovaných prostředků léčí sama.

Idee nemoci nebo psychické dechylky tvoří základ popisu lidových povídání šamanů, která jsou vždy představována jako onemocnění, potétek psychické krize, hysterie, z níž teprve vzejde přijmutí šamanické profese. Poslechněme si zde lidoví V. Radlovi -1-. Kandidát na šamana, určený vůlí duchů předků, začíná trpět horečkou, slabostí díly, únavou, tlakem na prsou, má silná křeče, návaly napřírozeného zívání, vydává ohně neartikulované vykřiky, kouli šílenstvíma očima, skáče a obrací se, dokud zbrocený potom nepadne na zem, kde se svíjí v epileptických křečích. Končetiny jsou úplně zbaveny citu, osoba chytá cokoliv jí padne do ruky - rozpálené telezo, nože, jehly a v tu chvíli je i polyká, aniž by si způsobila jakoukoliv důmu. Skdy tyto jevy a s nimi spojené utrpení nedráždají do takové míry, že zasažený člověk se rozhodne vzít buben a zadít pásobit jako šaman. Jestliže vrah příliš dlouho, zakusí další muka, což může skončit ztrátou sluchu nebo přímo propadnutím do krajního šílenství a po určité dobu trvajících mukách smrtí v paroxysmu bolesti. Na místo toho ve chvíli, kdy venme do rukou buben, nastupuje uspokojení - vůli předků se stalo zadošť, jejich šamenická síla přešla na mladého adepta, který už nyní nemá na vybranou a musí začít plnit svou povinnost.

Jak potvrdil S. Sirokogorov -2-, který se zabýval komplexem psychomentálních jevů u starých Evenků -3- - zde byl šaman-vykouzlatel

1-Pozn.překl.:Vasilij Vasiljevič Radlov /1837-1918/, ruský etnograf, archeolog a turkolog, člen Petřhradské AV /1884/. Sebral etnografický, jazykový, folklórni a archeologický materiál národů střední Asie, Altaje, Kazachstánu a Sibiře. Zde mfněno jeho dílo Aus Sibirien, Leipzig 1884.

2-Pozn.překl:autor spisu Psychomental Complex of the Tungus, Shanghai-London 1935

3-Evenkové /zastarale Tunguzové, též Soloni, Manegarové, Oričoni, Birzové ajv/, sibiřská národnost žijící v oblasti mezi Jenisejem

mandžusko-tunguzské větve altajské rodiny, mají tři základní dialekty a řeču náfeťi. Říšli v 1-2.tisíciletí n.l. z oblasti Bajkalu. Dělili se na dvě základní skupiny: severní - loveci, rybáři a kočovníci a jižní - chovatelé dobytka. Severní skupina, ačkoliv byla oficiálně pravoslavná, si až do 20. století uchovala svůj jazyk, kulturu - a šamanismus.

rodového kultu nositelem důlší svých předchůdců z přeslužného rodu - moment smrti starého Šamana byl dobou masových duševních onsečenění. Lidé, kteří byli nějak svázáni s Šamanovou osobou - a než nimiž Šaman výhledal svého možného nástupce - prokývali časté záchravy hysterie pramenící z nejistoty, zda te budeu právě oni, do koho se vtělí duch zemělého. O tom, jak bylo teto napětí silné, nacht svědčí fakt, že v této době značně vzrástal počet případů úmrtí a hysterie se Šírila podobná epidemii až do chvíle, kdy se některý z adeptů rozhodl stát Šamanem - nebo ho též k plnění této úlohy určili starší nové znepokojení situací; od toho okamžiku začala epidemie samu nějak pohasínat.

Physiologickým podkladem, ze kterého vyrůstalo chování Šamanů, by měla být duševní námoc. Jak ji kvalifikovat v terminologii medicinské, psychiatrické či psychologické? Pro oblast Sibiře byl ve starší vědecké i cestopisné literatuře přijat zcela nesprávný termín "hysteria arkтика". Užívá se na označení rozsáhlé skupiny nervových chorob, vyskytujících se v identické podobě u domorodých národů celé Sibiře a Dálného Severu. Je jich takové množství, že M.Czaplická si dovolila tuto zobecnění: "na Sibiři jsou dvě nejvíce rozšířené nemoci - syfilis a tzv. arktická hysteria".¹ Nemůžeme zde uvádět všechny druhy psychických abezaci, které sestavila - je jich opravdu mnoho; autorka pečlivě dokumentuje svou tezi, formulovanou i jinými badateli, že na světě neexistuje oblast, ve které by byl výskyt nervových chorob všeobecnější než na Sibiři, zejména v její severní části, kde jeivot nejtvrdší. Vyskytuje se zde hysterické ataky, způsobené na příklad násilekem přelití napadení medvědem a návaly melancholie vznikající z "únavy života" spojené se sebevražednými pokusy nebo s požadováním "dobré smrti" z rukou rodiny, jak jsme to již víděli u Čukčů, Korjaků a Tatarskáků. Časté jsou také případy upadání do částečného transu, uspání spolu se zajímavým úkazem zpěvu ze sna, po němž se ona určitá osoba probuzí; aniž by si tento fakt plně uvědomovala.

"Nemůže být nic melancholičtějšího" - píše Bogoraz - "než být v noci probuzen ve zdejším domorodém domě či stanu monotónním mrunceňím improvizace, která trvá hodiny, pokud se zpěvák neprobudí."

Tuto zmínku doplnují informace z dnešního Jakutka. Zpěv ze sna se zde praktikuje zcela zámrně, za účelem prospěšného autopsychoterapeutického efektu. Na příklad lovec, který v neuvěřitelném napětí upíral po celý den oči na bílou sněhovou plochu, aby ne ní postřehl téměř nerozpoznatelného hranostaje, vyzpívává ze sna historii svého lovu, aby se tímto způsobem zbavil svého napětí, ve spánku ze sebe sejmí a "odrenoval" to co prožil. Pro usnědnění pozice před spánkem několik muchomůrek, užívaných nekonec kdysi jako halucinogenní prostředek také Šamany.

Vratme se k příkladům sibiřských nervových chorob, zmiňovaných Czaplickou. Zvláštní místo zde zaujímá menší napodobování, důvni-cestovatelské popisovali četné příklady vlastních gest, napodobovaných Šamany, ba i opakování jejich rozhovorů - vedených v ruském jazyce, na místním domorodém nerozumitelném. P. Kon narazil na Šamanku, která při spáření hodin s kyvadlem upadla do žilného stavu - nejprve pohybovala do taktu kyvadou, po té celým tělem, a nakonec se na hodiny

1- Pozn.překl.: M.Czaplická, Aboriginal Siberia. A Study in Social Anthropology, Oxford 1914 a 1969.

vrhla. Při přehlídce 3. pluku bajkalských kozáků došlo k této epizodě: tento pluk, složený výhradně z domorodců, zareagoval na slova rozkazu jejich zopakováním a čím hlasitěji je vynerovovaný velitel vykřikoval, tím hlasitěji mu vojenský sbor odpovídal.

Sibiřské národy užívaly na označení různých druhů těchto chorob celkem dva výrazy; jejich jakutské názvy uvádí W. Sieroszewski. První z nich, "amursch", znamená popudlivost /v jiných jazycích - "třesení se"/ a vztahuje se k scuboru jevů, vžívacích se k vnímání nočného, k jeho ustavičné bázni, k augescím a máníí ~~nn~~ napodobování. Druhý výraz "menerik" - "šílenec", je naproti tomu užíván na označení osob periodicky propadajících šílenství, trpících epileptickými záchvaty zapříčiněnými duchy cizího původu; oni zapříčinují, že jakut spívá v transu tunguaským jazykem, jukagir zase jakutsky, ačkoliv normálně tyto jazyky neovládají.

Výše uvedené chorobné jevy by podle psychofyziologické interpretace měly být následkem nezdravého zpětného působení krajně nepříznivé severní oblasti na lidský organismus. Trvalý nedostatek potravy a vitamínů, všeobecná jednotvárnost, častá osamělost člověka v hlučkém tichu sněžné pustiny, extrémní mrazy, atypičnost přirodního rytmu /temné dny v zimě, jasné noci v létě/ - všechno to působí na nestabilní nervový systém člověka, zapříčinujíce nemoce i stavu řámského transu. Podle mínění A. Ohlmarkse je třeba v souvislosti s tímto rozlišovat řámanismus arktický od subarktického; odlišnost by měla spočívat ve stupni neuropatie řámanů - na severu je očividně větší. Podle mínění tohoto autora lze hovořit o skutečném řámanismu pouze v souvislosti s oblastí arktickými, tam totiž má trans přirozený charakter; jinde musí být navozován uměle za pomocí technických pomůcek a narkotik a nedosahuje ostatně náležité hloubky, respektive rovinat katalepsie, jaká by se mohla objevit třeba v seanci laponských noční. Pojímání psychických chorob a abnormalního chování jako nadnormálních, je jedno ze základních znamení archaické "wierzeniewości".

Což se dá zredukovet takto řámanismus byl pouze v jeho psychologických aspektech? Již Czaplická upozornila na projevy podobné "arktické hysterii", vyskytující se mimo oblast severu, v tropech, jako na příklad malajské manie poselosti latah, kterou se tato autorka pokoušela vysvětlit zvláštnostmi mongolské rasy i jako charakteristický rys oblasti s krajními klimatickými podmínkami - postřehla, že dokonce ani na Sibiři nemá každá duševní choroba povahu žádoucí inspirace. Pouze některé případy "arktické hysterie" byly místními národy pojímány jako pozitivní přítomnost duchů; jiné byly kvalifikovány jako nežádoucí - ~~získaný~~ rovněž duchy způsobené. Ačkoliv na příklad jakutský menerik měl tudíž řánci zůstat řámanem, v případě amurucha vše byla již jasná, tato nemoc neměla pozitivní společenský význam a vyžadovala přímo izolaci chorého. Neboť aby člověk mohl zůstat řámanem, bylo třeba umět duchy opanovat, nikoli v byt pouze jejich trpným nástrojem. Řáman nemůže bez projevu vlastní vůle jím podléhat, tehdy by totiž nebyl s to splnit své funkce kultovní, věštectvé a jiné, které před něho staví společnost a které provádí dle všech jejich požadavků. Proto ho duševní choroba nesmí ovládnout, neboť nebude-li schopen přivolat duchy takovým způsobem a v takové chvíli, kterou sám určí, přestává být řámanem. "Za svou sílu a význam vděčí indonéský či eskymácký řáman nikoliv tomu, že má epileptické záchvaty, nýbrž tomu, že je cvládá", píše M. Liade. "Z pohledu vnějšího pozorovatele by bylo snadné nalézt řadu shodných rysů mezi fenoménem menerik a transem sibiřského řámana, ale je tu ještě ten podstatný rozdíl, že řáman má schopnost svého "epilepticko-ideálního transu vyvolat za pomocí vlastní vůle." Jestliže zůstane řámanem, vlastnictví jistých hysterických vlastností osobnosti vyžaduje jejich rozvíjení a kultivování. To co činí z neurotika řámana je právě iniciáční výcvik; iniciace se přeče neskládá pouze z prožitku choroby, ale i z dosažení znalosti o způsobech jejího ovládání, vniknutí do animistickej "teorie", do řámské nauky o duši atd. Jinak je také možno nemoc, ohlašující řámanovo povolání, pojednávat jako výsledek prožitku ryze náboženského, světonázorové krize, která nese charakter oblasti adeptova dospívání. Tato sebou změnu způsobující se zvýšenými sklony k meditaci -

adept hledá samotu, věštecké sny a další znaky svého povolání do služby bohů. Choroba probíhá podle vzoru určeného kulturu a nikoliv pouze fyziologii; je to schéma: mučení - smrt - smrtvýchvatání, jak uvidíme v následující kapitole.

Šamanické vědomosti daleko převyšují schopnosti běžných neuratiků. Indiánský říman je obecně osoba s vynikající inteligencí, silným charakterem a znalostí spekulativního myšlení. V Asii je on v prvé řadě nositelem olbrímé vědy něbo enské, lékařské, musí si pamatovat všechny modlitební i básnické texty, je recitátorem i hudebníkem. Uvedme zde výmluvný příklad: poetický slovník jakutského římana obsahuje dvacet tisíc slov, zatímco běžný člen společnosti užívá pouze čtyři tisíce. Přidejme k tomu vědomosti "nadpřirozené": když kazachský bachi se slepě vrhá v transu před sebe, nechází - přestože má zavázané oči - neskrývá různé předměty a dokáže se přitom o centimetry vyhýbat osobám sedicím okolo. Je možné uvést bezpočet příkladů neobvyčejné fyzické výtrvalosti, jako na příklad když slepý nemohoucí starec dokáže v těžkém úberu slákat delší čas do metrové výšky, ačkoliv mino seanci není schopen se bez pomoci ani pohnout.

Toto vše se zdaleka neshoduje s obrazem duševně chorého. Z určité oprávněnosti lze uplatnit na různé národy slova badatele v oblasti sudánského římanismu: "není říman, který by v každodenním životě byl abnormálním", neuratenikem nebo paranoikem; v tom případě by byl počítán mezi šílence a nebyl by respektován jako kněz. Obecně lze říci, že není možné slučovat římanismus a jakousi začínající nebo latentní abnormalitou. Nezpomínám ani ani na je "noho římana", u něhož by se profesionální hysterie zvrhla do podoby všechny duševní choroby. Zatím není možné říci s jistotou, že římanismus absorbuje psychickou nenormálnost, rozsetou ve společnosti... a ní totiž možné tlumocít ho pouze jako nástroj, jehož prostřednictvím se ospravedlnuje abnormálnost a využívá cídičné psychopathologické sklony."

Říman aktivně působí na záležitosti svých soukmenovců a tím se odlišuje od postavy mystika; dokonce ani během extatického putování do neba nikdy neztrácí úplně svoji osobnost, cestuje tam totiž nikoliv proto, aby se ocitl v kontemplativní jednotě s božstvem, ale aby splnil určité úkoly v zájmu společnosti. Není také vyučený mediem, jehož ústy by promluoval duch, sestoupivší na zem. Na rozdíl od médií prožívá přece let duše v mimozemské oblasti a je současně s to zobrazení symbolickým způsobem v obředu. Abychom jasně demonstrovali rozdíly mezi praktikami mediálními a římanismem, odmysleme si na okamžik vše ostatní a podívejme se na postavu lámy-věštece, nazývaného v Mongolsku čejdzinem, který je extatickým mediem, navštěvovaným v transu ochranným duchem /tibetsky č'os-skjong/. Uvedme delší vylíčení věštecké seance - již jsme se o ní zmínevali při analýze symboliky rituálních pokryvek lávy - jak probíhala v tibetském klášteře v Lhas se. Autorem zprávy, pocházející z prvního roku našeho století, je Gonbožav Cybikov, badatel burjatského původu, který v oděvu poutníka absolvoval cestu do Tibetu v době, kdy evropanům nebyl dostupný.

"Věštec, oděný v brokátový plášť s širokými rukávy, ověšený různými předměty, ze kterých si zasluhuje zmínku přinejmenším okrouhlé kovové zrcadlo s pozlaceným mystickým znakem "hri", visícím na prsou, u levého boku mal řavli v pochvě, u pravého teulec se řipy, na hlavě jakousi přilbici z nahoru s větknatými korouhvíčkami na hůlkách. Tyto hůlky byly na koncích ozdobeny kuličkami z bílého supího prschového peří. Takováto přilbice je velmi těžká a proto ji pomocníci nasazují věštcí až před vstupem do stěnu extáze.

Po té věštec usedl do křesla, obrácený tváří k publiku, a lámové za tichého doprovodu klářinetů začali odříkávat modlitby, přivolávající č'os-skjonga. Jeden z pomocníků důkladně okadil věštece dýmem z vonných bylin. Věštec sedí v hlubokém mlčení a bez pohnutí, se zavřenýma očima, jakoby se snažil usugeroval si, že do něho vstupuje ochranný duch. Když se zachvěly svaly v jeho tváři, vložili mu služové na hlavu přilbici, jejíž tkanice mu pevně zavázaly pod bradou. Do pravé ruky vložili věšci meč a do levé luk.

Nejdříve se začínají chvat nohy, později chvění přechází stále výše, zachvacující ostatní části těla. Děje se to postupně, takže nesčetné malé zvonečky, upevněné na různých částech oděvu, začínají

vydávat vzdárající cinkot, který oznamuje posluchačům, že se zdáli
kdo si blíží. Konec, když se již chvěje celé tělo, a tvář se kriví
v křečích, věštec, sedící stále v křesle, se nachýlí kupředu a opíše
hlavou půlkruh od levého ramene k pravému, takže konec ratiště ko-
rouhvíček se téměř dotyka jí podlahy a korouhvíčky samotné se vlekou
po zemi. Když věštec opíše hlavou plný půlkruh, prudce se zvrátí do-
zadu a pohledne vzhůru. Ento úkon opakuje třikrát, protože č'os-
skjong, aby mohl odpovídat na otázky, polo ené mu věřicími, musí ne-
hlédnout do tří světů, nalézajících se, podle víry lamaistů, dole,
a do tří, nalézajících se nahore, a mezi nimiž je rovněž naše země."

/pokračování/

Vzpírat se a vzpouzet
znaven nikoli osvěžen
se probouzet

a hledat slova
zahalená ve láti

jako květy jež hali smog
divný program
má dnešní noc

a já vím už teď
ale řeknu to až ráno
nesmím vás předběhnout
memínko

A ještě k J.Gribbinovi /Zakřivení času/ - převzato z MOŽNOSTI

Jednota toho, v čem žijeme se stále rozpadá, ztrácí v poukazech k jednostranným souvislostem praktických činností.

Praktiky /ve smyslu toho, co se praktikuje/ ovládly lidský život od lékařství až po politiku. Technologie je jen kombinace praktik, není v ní co pochopit.

Dostíváme se až k takovému pojedání světa, kde podobnost s mytickým zlém je až zarážející. Jak jsme mohli dojít tak daleko? V tom praktikovat praktiky to není. Většina neevropských kultur neměla nikdy vypracovanou metodu vědeckého myšlení, zato však se v těchto kulturních nestráscele ze zřetele tohoto hlasní : jak praktikám rozumět.

Neschopnost udržet svět praktik pohromadě dnes nutně rodí zkraty typu Gribbinova "čestování časem" a "paralelních světů". Překladatel tohoto textu do češtiny chtěl u nás předvést tento žánr, vystihující jedno z těsnutí západního polointelektuálního čtenáře. Kniha však může sloužit spíš jako srovnání s domácí produkcí. Na příkladu Součkovských konstrukcí a rekonstrukcí lze ukázat, že se držíme kontextu se světovým trendem, byť ve slušivějších, společensky bezúhonných verzích.

Plný kastrol a pak břich
žena je jistota a kompromis
a volky nevolky se trápí
se svou válí
osobnost se veselé pálí
a tato schizofrenie profánní
čeká vždy na jarní tání
kdy stokrát snažně kýchnu
a stejně to není pravda

Vždycky když jsi blízko u mě
nikdy nevíš jestli buší moje
nebo tvoje srdce
a stejně i ruce
jak jsou propleteny
jako by v jedno splývaly
trochu se chci vymanit
a hned zase spočítat
v tvé náručí
která je život i smrt
soudce i kat
lásko

A zase je jaro
zase je silné
zase jsem ti přinesl zlatý děti
tentokrát jsem ho zachránil
z kontejneru sadu a lesů
a teky vím
že on ví nejlíp
že těch pár
prchavých okamžiků
v době kdy semena ještě spí
nám nedá pravé rozhřešení

BLATISE PASCAL : PROTI ATHEISTUM

/Z "Myšlenek", přel. Ant. Uhliš, vydal Jan Laichter, král. Vinohrady 1909/

/výnátek/

....áť poznají aspoň, jaké jest náboženství, proti němuž bojují, dříve než se do něho dají. kdyby totto náboženství se honosilo, že má jasné poznání Boha a že je má zjevně a nezakrytě znamenalo by bojovat proti němu, kdyby se reklo, že nevidíme na světě ničeho, co by je ukažovalo s takovou zjevností. Ale když říká naopak, že lidé jsou v temnotách a v odvrácenosti od Boha, že Bůh se skryl jejich poznání, že i takové jméno si dává v Písmech, Deus absconditus /Izaiás, XLV, 15/; a konečně, snaží-li se stejně dokázati tyto dvě věci, že Bůh dal v Církvi viditelná znamení, aby jej poznali ti, kdo by jej hledali upřímně, i že nicméně je zakryl tak, že poznání tude jde jen od těch, kdo jej hledají z celého srdece svého, čeho vyzískají, když nedbajíce, jak se chlubí, aby hledali pravdu, volají, že nic jim ji neukazuje, nebot tato zatemnělost, v níž jí ou a kterou vyčítají Církvi, dokazuje jen jednu z věcí, které náboženství tvrdí, nedotýkajíc se druhé a potvrzuje jeho učení, daleka toho, aby je vyvracela!

Ahy je přemohli, museli by dokázati, že s napětím všech sil hledali všechno, i v tom, co Církev k poučení dává, ale bez uspokojení. kdyby tak mluvili, porazili by opravdu jedno jeho tvrzení. Ale doufám, že zde dokáží, že nikdo rozumný nemůže takto mluviti, a saměluji se i říci, že nikdo nikdy tak neučinil. Ještě dosti známo, jak si ve řou ti, kdo jsou tohoto mínění. Myslí, že učinili dosti, aby se poučili, když několik hodin čtli některou knihu Písma a když se některého duchovního zeptali na pravdy víry. A pak se chlubí, že bez úspěchu hledali v knihách i mezi lidmi. Ale vpravdě řeknu jim, co jsem řekl, že tato nedbalest jest nesnesitelná. Rejde tu o ledabylý rájem někoho cizího, aby chom si takto vedli; jde o nás samé a o naše všecko.

Nemrtejnost duše jest něco, na čem nám tolik záleží, co se nás dotýká tak bluboče, že bychom museli ztratit všechnen cit, abychom v té věci byli lhostejní. Všecky naše skutky i naše myšlenky musí jít cestami tak různymi podle toho, doufáme-li ve věčná dобра nebo nikoliv, že nemožno jest učiniti krok se smyslem a s rozvahou než se zretelem k tomuto bedu, jenž má být posledním na řadě cílem.

A tak první náš rájem a první naše povinnost jest, abychom si byli jí sní v této věci, na níž závisí všecko naše jí dnání; a proto mezi těmi, kdo jestě nemají pevného přesvědčení, žinám svrchovaný rozdíl mezi těmi, kdo s napětím všech sil se snaží poučiti se o tom, a těmi, kdo žijí nestarájíce se ani nemyslíce na to.

Nám jen soucit a těmi, kdo úpájí upřímně ve své pochybnosti, kdo hledí na ni jako na poslední z neděstí a kdo nežetříce ničeho, aby jí unikli, žinám z tohoto hledání svoje hlevní a svoje nejvášnější zaměstnání.

Al na ty, kdo žijí bez myšlenky na tento poslední cíl života a kdo jen proto, že sami nenalézají přesvědčivého o tom vědomí, nedbají hledati ho jinde a do dna zkoumati, zda tato domněnka jest z těch, které přijímá lid ve své věřivé prostotě, nebo z těch, které, ač o sobě temné, přece mají základ v lni pevný a neochvájny, hledá docala jinak.

Ist lhostejnost ve věci, kdo jedná se oné samé, o jejich věčnost, o jejich všecko, více nne popuzuje nežli dojímá; ohromuje mne a děsí, jest to pro mne nestvíd; nerikám to z nábožné horlivé duchovní oddanosti; myslím naopak, že musíme mítí tento cit z důvodu lidského rája a ze zájmu sebelásky; k tomu není třeba než vědeti, co vědí lidé nejméně osvícení.

Nepotřebujeme duše obzvláště vynikající, abychom pochopili, že nemí tu uspokojení pravého ani trvalého, že všecky naše r zkoši nejsou nežli marnost, že naše bolesti jsou nekonečné a že konečně smrt, která hrozí nám každý okamžik, neklesně přivede nás v málo letech v hroz-

nou nutnost, býti věčně zníženi nebo nešťastni.

Nic není jistého nežli to, nic strašnějšího. Hrajme si jak chceme na statečné; hle, konec, jenž očekává i nejkrásnější život na světě. Přemýšlejme o tom a řekněme pak, zda není nepechybno, že dobro v tomto životě jest jen v naději jiného života, že štěstí jsme jen tou měrou, jak se naději této přibližujeme, a že, jako nebude už neštěstí pro ty, kdo měli úplnou jistotu věčnosti, není také štěstí pro ty, kdo o ní nemají tu sní.

Jistě tedy žiti v této pochybnosti jest veliké зло; ale máme při nejmenším nezbytnou povinnost hledati, jsme-li v této pochybnosti; a tak ten, kdo pochybuje a nehledá, jest všeck velmi neštěstien i velmi vinen; a jestli e jest při tom klidén a spokojen, jestliže o tom mluví a dokonce jestliže se tím honesí, a jestliže právě z tohoto stavu má radost a jím se vychloubá, nemám slov, abych pojmenoval tak podivného tvora.

Jen odkud má kdo takové city? Jakou radost může kdo mít, očekáváli již jen bídu bez konce? Jak jen se může vychloubati, viděli se v nepříznatelných temnotách, a jak je možno, že toto rozumování se dáje v člověku rozumném?

"Nevím, kdo mne přivedl na svět, ani co jest svět, ani co jsem já sám; jsem v hrozné nevědomosti všech věcí; nevím, co jest moje tělo, co moje smysly, co moje duše, bo ani tato část mne, která myslí to, co praví, která uvažuje o všem i o sobě, a nezná sebe více, nežli ostatní, vidím tyto strašlivé prostory vesmíru, které mne obklopují, a vidím se připoután v koutku těchto nesmírných rozloh, aniž vím, proč postaven jsem na toto místo a ne na jiné, ani proč tato krátká doba, která jest mně dána k životu, určena jest právě v tomto v ne v jiném bodě celé věčnosti, která mne předcházela, a celé věčnosti, která přijde ještě po mně. Vidím jen nekonečnosti se všech stran, které mne pochlívají jako atom a jako stín, jenž trvá jen okamžik bez návratu. Vše, co vím, jest, že brzy musím zemřít, ale to, co znám nejméně, jest tato smrt, již neuniknu."

"Jako nevím, odkud přicházím, nevím ani, kam jdu; a jen vím, že odcházej z tohoto světa padnu na věky bud vničeň nebo do rukou rozhněvaného Boha, aniž vím, která z těchto dvou možností bude mně věčným údilem; tot můj stav, samá slabost, samá nejistota; a ze všeho toho usuzuji, že žiti mám všecky dny svého života bez myšlenky na to, co se mně asi stane. Možná, že bych našel nějaké objasnění ve svých pochybnostech; ale nechci se o to pokoušet a ani krokmu neučiním, abych je hledal, a pak, divaje se s opovržením na ty, kdo se trápí touto starostí, checi bez předvídatosti a beze strachu poddati se této veliké události a sladce vzdáti se smrti, v nejistotě věčnosti mého budoucna." /Ať jakkoli byli si tím jisti, jest to příčina zaufalosti spíše nežli marnosti/.

Kdo chtěl by mít přítelem člověka, jenž teko mluví? Kdo vyvolil by si jej mezi ostatními, aby mu svěřil svoje starosti? Kdo by se k němu uchýlil ve svých hořkostech? A konečně k jakému způsobu života mohli bychom jej odkázati?

V pravdě jest k slavě náboženství, je mě nepřstali lidé tak nerozumně; jejich odpor jest mu tak málo nebezpečný, že neopak ještě potvrzuje jeho pravdy; neboť víra křesťanská dokazuje hlavně tyto dvě věci: porušenost přirozenosti a spasení Ježíšem Kristem; tvrdím tedy, nedokazují pravdy o spasení svatostí svých mravů, že aspoň podivuhodně dekrajují porušenost přirozenosti city tak nepřirozenými.

Nic není člověku důležitější nad jeho stav, nic mu není hroznější nad věčnost; a to tak, že jsou lidé lhostejní ke ztrátě své duše i k nebezpečenství věčných běd, není přirozené: jsou zcela jiní vzhledem ke všem ostatním věcem, bojí se i o ty nejmenší, promýšlejí je, cítí je; a tento člověk, jenž tolík dní a nocí žufí a zoufá nad ztrátou úředu nebo pro nějakou domnělou urážku na cti, jest tentýž, jenž ví, že smrti všecko ztratí, a není proto neklidně ani pohnut. Jest něco nestvárného viděti v témb ardeci a v témb čase tuto citlivost pro věci nejnepatrnejší a tuto podivnou bezcitnost pro věci největší. oč nepochopitelné okouzlení a nadpřirozené omšení, jež svěddí o všechnoucí síle, která je způsobuje.

Jest zajisté jakási podivná svrácenost v přirozenosti člověka, chlubí-li se, že jest v tomto stavu, v kterém, že by všecky kdo mohli být, zdá se nečasto. A přece zrušenost ukazuje mně jich taklik, že by to bylo překvapující, kdybychom nevěděli, že většina těch, kdo se mezi ně stávají, se přetvarují a nejsou t koví ve skutečnosti; Jsou to lidé, kteří doslechli, že krásné způsoby světa zakládají se v této nevázanosti; to nazývají setřesením jna a snaží se napodobovati. le nebylo by nesnadno vysvětliti jim, jak se mylí hledajíce tím detu. Tak se dety nezískává, myslím ani mezi lidmi světa, kteří soudí zdravě o věcech a kteří vědí, že jedině zdárná cesta jest jevit se čestným, věrným, rozumným a schopným prospěti příteli, protože lidé mají jen toho rádi, kdo jim může být užitečný. Co nám prospěje, slyšíme-li někoho vyprávěati, že tedy setřásl jho, že nevěří, že jest Bůh, jenž bdi nad jeho skutky, že se povahuje za jediného pána svého života a že za svůj život zodpovídáti bude jenom sobě? Myslí snad, že způsobil tím, že budoucně budeme mít i v něj důvěru, a že budeme od něho očekávat útěchy, rady a pomocí ve všech potřebách života? Domnívají se, že nás potěšíli, když řekli, že myslí, že duše naše není než trochu vánku a dýmu, a říkají-li nám to ještě hlasem pyšným a spokojeným: Jest te něco, o čem se má mluviti vesele? A není to něco, o čem mluviti a má smutně jako o věci na světě nejsmutnější?

Kdyby o tom přemýšleli vážně, viděli by, že to jest takové nedorozumění, takový opak zdravého rozumu, něco tak protivného čestnosti a vzdáleného v každém směru oněm jemným mravům, o něž se snaží, že spíše by dovedli napravit nežli porušiti ty, kdo by byli nakloněni následovat jich. A vskutku, ať vypoví svoje city a důvody pochybnosti o náboženství; řeknou vám všecky tak slabé a nízké, že v s přesvědčení o opaku; velmi případně řekl jin to jednou kdosi: budete-li ještě dále takto mluviti, pravil jin, v pravdě obrátíte mne na víru; - a měl pravdu, neboť kdo by se nezrozlítil zíti v citech, kde druhý máme lidí tak oprovržení hodně?

Tak ti, kdo jen předstírají tyto city, budou asi velice nešťastní, že proti své povaze činí se nejdrazejšími mezi lidmi. Hněvají-li se v hnoubi svého srdece, že nemají více poznání, ať nezapírají: toto přiznání nebude jin k hanbě; hanba jest jen nehanbiti se. Nic nevěděl více o svrchované slabosti duševní, než to, že nepoznáváme, jaké jest nešťastí člověka bez Boha; nic neukazuje více na špatnou náklonnost srdce než to, že si nepřejeme pravdy věčných alibi; není nic zbabělejšího než činíme-li se statčními proti Bohu. Ať tedy přenechají tyto bezbožnosti těm, kdo se dosti nešťastně narodili, aby jich byli schopni; ať jsou aspoň čestnými lidmi, nemohou-li být křesteny, ať poznají konečně, že jsou jen dva druhy lidí, které můžeme nazvat rozumnými; ti, kdo slouží Bohu z celého srdece svého, p otaže jej znají, a ti, kdo jej hledají celým srdcem svým, protože ho neznají.

Ale ti, kdo žijí neznajíce a nehledajíce ho, uznávají sebe samy za tak málo hodné své péče, že nejsou hojně péče druhých, a že jest třeba cítiti všecku lásku náboženství, jinž pohrdají, aby bychom jimi nepohrdali a neopustili jich v jejich pošetlosti. Ať protože totež náboženství nám přikazuje, aby bychom je pokládali stále, pokud žiti budou, za schopné milosti, která může je osvítiti, a aby bychom na myslí měli, že v krátké době mohou vírcu naplněni být více nežli my sami, a že aspoň my upadnutí můžeme v zaslepenost, v jaké jsou oni, jest treba činiti pro ně to, co bychom chtěli, aby se činilo pro nás, kdybychom byli na jejich místě, a obžíleti je, aby sami nad sebou měli smilování, a pokusili se aspoň o několik kroků, zda nenajdou osvícení. Ať věnují tomuto čtení několik hodin z těch, jenž jinde prohlížají tak neuzitečné; ať a jakoukoli ochutí se do něho dají, snad něco najdou a přistoupí s dokonalou upřímností a s pravou touhou nalézti pravcu, doufám, že najdou uspokojení a že přesvědčení budou důkazy tohoto tak božského náboženství, které sebral jsem zde a v nichž říčil jsem se asi tímto řédem....

Jiří Veltrusky; P. Steiner, M. Červenka a R. Vroon, Struktura
literárního procesu /studie věnovaná památce Felixe Vodičky/

/Vydáno r. 1982 nakladatelstvím John Benjamins B.V. v Amsterodamu
a ve Filadelfii/. Recenze je připravena k publikaci v "Poetics Today"

Felix Vodička /1909-74/ byl literárním historikem a vynikající postavou Pražské školy, s oba tyto rysy se v něm intimně propojují. Mimo Československo se Vodičkovy práce cení hlavně na základě jeho výzkumů, týkajících se ohlasu, která nalézá literární dílo ve spořečosti, pro niž bylo napsáno, "konkretizace", které v tomto procesu nabývá a změn, jenž tato "konkretizace" postupně podstupuje ve spojení s historickým vývojem literatury a jejích čtenářů. Byl dokonce představován i jako jeden ze zakladatelů teorie recepce. Faktem zůstává, že zkoumal život literárních děl z mnoha různých aspektů, a navíc byl historikem, nikoli pouze teoretikem.

Pražský strukturalismus se na rozdíl od ruského formalismu a jiných koncpecí, které ovlivnil, orientoval jak na literární historii tak i na poesii. K jeho výsledkům patřil určitý počet historických studií, které osvětlily důležité jevy v dějinách české literatury, které byly až dotud přehlíženy, často pochopeny či podcenovány. Na příklad průkopnické studie Romana Jakobsona o středověké české literatuře zcela převrátily tradiční poznatky literárních historiků a upřesnily, že se jejich blahosklonné pojetí začalo jevit jako zcela nepatrčné. Nebudeme nijak přehánět, když řekneme, že to byl právě Jakobson, který čechům objevil jejich vlastní středověkou literaturu. Zásahy Pražské školy do literární historie se však v žádném případě neomezovaly jen na českou literaturu. Zástávaly ovšem poněkud sporadické, protože hlavní zájmy Pražského lingvistického kroužku patřily obecné lingvistice, což ještě zvýraznily ryze náhodné faktory; na příklad mladí medievalisté, vychovaní Romanem Jakobsonem, svého intelektuálního učitele ztratili, když po postup nacistů přinutil k odchodu do Norska. René Wellek, který byl ve třicítých letech povládán v Pražském lingvistickém kroužku za nejslibnějšího literárního historika mladší generace, emigroval v roce 1939 do Spojených Států. A dlouho předtím přinutila ztráta zraku Viléma Mathesia ukončit jeho literárně-historickou práci a soustředit se na lingvistiku. Jelikož je nyní Mathesius pokládán hlavně zajednoho ze zakladatelů funkční lingvistiky, a jeho literárně-historické zásluhy jsou poněkud přehlíženy, stojí za zmínu, že již v roce 1910 vydal knihu, která se zabývala starou anglickou literaturou jako literaturou a nikliv pouze jako filologickou záležitostí/. A právě na tomto pozadí musíme posuzovat Vodičkovo dílo.

Dyž se poprvé dostal do styku s Pražskou školou, byl již vyzrálým učencem, který vydal několik historických studií, zabývajících se převážně českou poesíí 19. století a jejimi spoji s evropskou ~~školkou~~ hlavně francouzskou literaturou. To, co ho přivedlo ke strukturalismu, nebyl určitě zájem o poesii - kdyby jej tento obor silně přitahoval, měl by jistě rozsáhlé možnosti věnovat se mu již během studentských let -, ale potřeba, kterou jako vysoce citlivý a erudovaný literární historik stále více pocítoval, nalézt adekvátní prostředky jak se vypořádat s historickými jevy. Na jaře 1939 souhlasil Mukářovský s vydáním hlavní části monumečního svazku, věnovaného romantickému básníkovi K.H. Máchovi. Jelikož jiný soubor eseji o Máchovi díle vydal již Mukářovský jménem Pražského lingvistického kroužku o rok dříve, objevila se idea, že je načase demonstrovat důležitost strukturalismu pro literární historii. Začaly vznikat studie analyzující různé aspekty Máchorovy poesie, týkající se toho, co již růzí literární historici objevili, a psali je lidé, kteří sice do Pražského lingvistického kroužku přímo nepatřili, ale mali k němu tak či onak poměrně blízko.

Na návrh Bohuslava Havránska vyzval Mukarovský Vodičku, aby napsal hlavní studii, "Období a dílo"; jak Mukarovský tak Havránek zřejmě nalezli v posledních Vodičkových studiích intelektuální spřízněnost, kterou méně citliví badatelé dosud nepostihli. Mukarovský a Vodička se setkali v létě 1939 a okamžitě mezi nimi vznikl vyjimečně blízký intelektuální i osobní vztah.

Na počátku roku 1941 se Vodička připojil k Pražskému lingvistickému kroužku, a ti po té, co v něm měl přednášku o odezvě na literární díla, jenž se zakládala na pečlivé studii o českém básníkovi 19. století Nerudovi. Záhy zaujal velmi rychle v Pražském lingvistickém kroužku prominentní postavení a o několik let později se stal členem redakční rady časopisu kroužku "Slově a slovesnost".

V roce 1945 dokončil Vodička své nejdálejší dílo /vydané pouze v roce 1948/ o české literární próze prvních dvou desetiletí 19. století v kontextu evropské literatury. Analyzoval v něm hlavní práce tohoto období na podkladě jejich zvukového uspořádání, slovní zásoby, větné skladby, vyprávěckých technik, tématické stavby a světa, jenž projektovaly, a sledoval změny těchto různých složek, jimiž prošly od konce 18. století i vývojové impulzy, jenž se pak vynořily ve třicátých letech 19. století. Zároveň se pokusil zjistit obecné tendenze literatury v próze v vztahu jak k tehdejší poesii tak k proze, jenž těsně předcházela a těsňovitě následovala tomuto období. V průběhu těchto analýz rovněž objevil důležité historické změny ve vertikálním dělení prózy, rozprostírající se od umělecké prózy přes masovou literaturu k lidové ústní tradici, a jejich spojení a měnící se strukturou společnosti. Byla to příkladná strukturální studie z literární historie a - pěstože se zabývala obdobím, které již zkoumaly celé generace badatelů - byl to rovněž i cenný příspěvek k dějinám české literatury.

Vodičkova vynikající úloha v Pražské škole se však v žádném případě neomezuje pouze na jeho vlastní intelektuální úspěchy.rok 1948, kdy byla tato kniha konečně vydána, byl rovněž rokem, v němž se komunistická strana zmocnila neomezené kontroly nad Československem a vydala se na křížovou výpravu k vyhlazení humanitních věd, literatury a umění, aby je nahradila oficiální doktrinou groteskně pojmenované marxismus, jenž dodávala veškerému bádání premisy i závěry a definovala rovněž pravidla, jimiž se mají spisovatelé a umělci řídit. Všechno ze čím stála Pražská škola se záhy ocitlo na indexu. Tlak, vyvíjený na její členy, byl tak veliký, že některí z nich se zřekli svého celoživotního díla a prohlásili, že se v něm objevovaly předsudky proti lidu, zatímco jiní se pokoušeli dokázat svoji konverzi prostřednictvím jiných a naléhalí na své žáky, aby psali konformní díla, která by této doktrině vyhovovala; je třeba ovšem zdůraznit, že mnozí další dali přednost stažení se z intelektuální scény, aniž by své názory popřeli či zkreslili. Pokud jde o Vodičku, věnoval své nadání a energii výchově nové generace badatelů, která by mohla převzít intelektuální dědictví Pražské školy; činil tak nejen při svých přednáškách a seminářích na univerzitě, ale rovněž i prostřednictvím přátelských vztahů s mnoha studenty a žáky, jimž zaopatřoval knihy a články, které byly oficiálně zakázány a tudíž nedostupné, a jimž pomáhal při studiu i jejich práci daleko za hranicemi toho, co bylo oficielně předepsáno.

Je jasné, že možnosti k této činnosti vykupoval často velmi dráho a musel se ve svých vlastních dílech vzdát některých názorů ve prospěch oficiální doktriny. Studie, které v průběhu těchto let publikoval, vzbuzují dojem, že při jejich psaní musel vyvíjet značné úsilí nedostat se v tomto směru o nic dál, než bylo nevyhnutelné, aby nebyl ze zcela umlčen. Zdali se mu podařilo uchovat v tento procesu esenci svých konceptů nelze hodnotit zvnějšku, nybrž jen ze situace, v níž pracoval a v níž jeho čtenáři vnímali, to co napsal. Důležité byly zvláště intenzivní diskuze, které vedl se svými studenty a žáky. Nikomu se to nepodařilo definovat tak výstižně jako jemu, když napsal v roce 1967 v úvodu k souboru svých článků: "Nebyl bych žádným literárním

historikem, kdybych nebyl schopen ztotožnit se s vlastní prací a rovněž s podmínkami a okolnostmi, které měly svůj podíl na formování, případně deformování různých manifestací mého literárně-historického snažení." Tato formulace nám osvětuje, jakou důležitost přisuzoval hodnotě, kterou si pokoušel chovat a předat svým žákům i v těch nejhorších letech: objektivity.

Koncepce historického bádání Pražské školy se nepodrobila inkvizici, které byla vydána na pospas od roku 1948 dále. Na jejím přežití má zásluhu hrstka lidí - především Roman Jakobson a René Wellek, kteří ve své práci pokračovali ve Spojených Státech, a Felix Vodička, který se snažil zajistit kontinuitu v samotném Československu.

Vazek věnovaný Vodičkově památce je impresivním souborem dvaceti-pěti studií, z nichž se některé zabývají partikulárnímu aspektu jeho díla, jeho koncepcemi a metodami, a jiné odtá itčejšími problémy teorie a historie literatury. Napsali je českoslovenští, holandskí, němečtí, polští, rakouskí a američtí badatelé. Většina autorů československých příspěvků byla kdysi jeho studenty nebo pracovala pod jeho vedením. Osm z nich je v exilu a zbyvající čtyři přišli o své akademické postavení v letech 1970-2.

ROBERT M. PERSIG : ZEN A UMĚNÍ ŠDŘBY MOTOCYKLU - Prázkum hodnot

Copyright 1974. Překlad pořízen z vydání Corgi Books, Transworld Publishers Ltd., Londýn 1985

Poznámka autora:

To, co následuje, se zakládá na skutečných událostech. Přestože mnohé bylo pozměněno z rétorických důvodů, musí to být ve své podstatě pokládáno za fakt. Nemálo by to být ovšem spojováno s oním velkým souborem faktických informací, jenž se vztahuje k ortodoxní praxi zen buddhismu. A podobně to nelze spojovat ani s motocykly.

A co je dobré, Faidře,
a co není dobré -
cožpak jám to někdo musí říkat?

ČÁST I.

1

Na svých hodinkách, aniž bych sejmul ruku z levé rukojeti fídky motocyklu, vidím, že je půldeváté ráno. Vítr, dokonce i v šedesáti mílich za hodinu, je teply a vlhký. Je-li takhle horko a dusno v půldeváté, jsem zvídav jak bude odpoledne.

Ve vzduchu je čpavá vlně bažin kolem silnice. Jsme v oblasti Central Plains, zaplněné tisícem bažin, vhodných k lovu kachen, které se táhnou od Minneapolis až k oběma Dakotám. Silnice je stará dvouproudová asfaltka, na níž není velký provoz od té doby, co byla postavena paralelní čtyřproudová. Když míjíme nějakou bažinu, vzduch se vždy náhle ochladi, a pak, setrva zůstane za námi, se opět náhle otepří.

Jsem šťasten, že jedu opět do tohoto kraje. Je to jakési nikde, známé vůbec pro nic, a právě proto přitažlivé. Na podobných starých cestách z člověka spadne napětí. Kedrcíme se po rozbitém asfaltu mezi rákosím a leukami a opět mezi rákosím a trávou blat. Tu a tam zhlédneme pás otevřené vody a podíváme-li se pozorně, spatříme na krajích rákosí divoké kachny. A želvy...a těnky černého ptáka s červenými křídly.

Plesknu Christe do kolena, a ukesuji mu ho.
"Co je?" huláká.

"Černý pták!"

Říká něco, co neslyším. "Co?" hulákám na něho.

Popadne mi vzadu za helmu a zahušťá: Už jsem jich viděl spoustu, tati!"

"Aha!" hulákám zase na něho. Pak přikyvuji. Když je vám jedenáct, neudělají na vás černí ptáci s červenou krídly moc velký dojem.

K tomu je zapotřebí zastárnout. Pro mně je všechno tehle promicháno se vzpomínkami, které on nemá. Dávná chladná rána, kdy zasala tráva na blatech hnědnout a růkosí se vlnilo v severozápadním větru. Lehdy pocházel ostrý zápasch z bahna, rozvířeného rybářskými botami, když jsme ještě před východem slunce k rádiu zajmout postavení a otevřít sezónu lovu kachen. Nebo zimy, kdy byly bažiny zamrzlé a první, a já mohl chodit po ledě a sněhu mezi mrtvým růkosím a ~~zmrzlou~~ nic než sedivou oblohu, smrt a chlad. Černí ptáci ~~žíž~~ byli tankrát pryč. Ied v červenci jsou již ze zpátky, všechno je na vrcholu života a každá čtvereční stopa těchto bažin bzučí a cvrliká, celé to spoledenství milionů živých bytostí tam prelivé své životy v jačí příznivém kontinuu.

Z motocyklu vidíte vše při odpočinku, způsobem, který je zcela odlišný od všech ostatních. V autě jste neustále uzavřen, a protože jste na to zvyklý, nepoznáte, že vše, co spatříte skrz okno vozu je jen další televize. Jste pasivním pozorovatelem a všechno kolem se nudně pohybuje v uzavřeném rámečku.

Na motocyklu rámeček z iží. Ocitnete se v úplném spojení se vším. Jste na scéně, jíž se na ni pouze nedíváte, a pocit přítomnosti vás přímo chromí. To konkrétní světlo decimetr pod vaší nohou je skutečná věc, tatáž látka, po které chodíte, je to právě tam, tak rozmazené, že to nedokážete zrakem zaočít, ale můžete spustit nohu dolů a kdykoliv se toho dotknout, a celá věc, celý prožitek, vám již nikdy nevymizí z bezprostredního vědomí.

Jeli jsme s Chrisem do Montany, kam odjeli některí přátelé již napřed, a snad ještě díle. Plány jsou záměrně neurčité, a více se vztahují k cestování, než k tomu, kam dojet. Byli jsme na dovolené.

Přednost je dávána vedlejším silnicím. Okresní asfaltky jsou nejlepší, pak následejí státní silnice, a nejhorší jsou dálnice. Chtěli jsme prohlít dobrý čas, nyní to však hodnotíme s důrazem na "dobrý" a nikoliv na "čas". Jakmile učinite tento přesun důrazu, změní se celý vás přístup. Cesty v kopcích s mnoha serpentinami jsou dlouhé, poměřujeme-li sekundemi, ale na motocyklu, kde se nakláňáte podle toho, jak jsou zatáčky klopené a nemlátíte sebou ze strany na stranu jako v kabíně automobilu, si je vychutnáte. Silnice s malým provozem jsou příjemnější a rovněž bezpečnější. Lepší jsou silnice bez drive-ins a reklamních tabulek, silnice, kde máte lesíky, louky, ovocné zahrady a trávníky téměř na dosah, kde vám děti zamávají, když projíždíte kolem, kde se na vás dívají lidé z verand, aby zjistili, kdo jste, kde zastavíte, abyste se zapetal na cestu a odpověď bývá většinou deštní, než byste si přál, kde se vás lidé vyptávají, odkud jste a jak dlouho již jedete.

Je tomu již několik let, co jsme se ženou a s některými přáteli objevili původ této silnic. Ažížděli jsme na ně občas jen pro změnu ne-našli velkolepu scenérii a opouštěli jsme je s pocitem uvolnění a potěšení. Pak jsme teprve pomalu přišli na to, co nám mělo být jasné hned: tyto silnice se skutečně liší od hlavních. Rychlosť života a osobnost lidí, kteří podél nich žijí, jsou jiné. Lidé nikam neuspěchají. Nemají toho příliš na práci a tak nemusí být zdrořili. Zde a nyní věcí je něčím, co divně znají. Jsou to ti ostatní, ti, kteří se před lety přestěhovali do měst a ztratili svá kořeny, kteří již ~~xx~~ tonle všechno zapomněli. A tak nás objev byl skutečným nálezem.

Divil jsem se, proč nám to trvalo tak dlouho, než jsme na to přišli. Dívali jsme se a přitom to neviděli. Vmanipulování zřejmě do představy, že každý skutečný děj je městskou záležitostí a všechno tehle je jen nudné zapadákov. Byl jsem z toho zmatený. Pravda vám klepe na dveře a vy říkáte: "Jdi pryč, já hledám pravdu". A ona odejde. Zvláštní.

Jakmile jsme se však jedn u chytli, nic už z nás nedokázalo dostat z těchto silnic pryč, o víkendech, o večerech, i o dovolených. Stali se z nás opravdoví motocyklévi naděnci vedlejších silnic a zjišťovali jsme, že se při cestách po nich dá mnohem naučit.

Neučili jsme se na příklad, jak poznat na mapách ty dobré. Jestliže se čára třepatá, je to v pořáku. Znamená to kopce. Jestliže vypadá jako hlavní spojnice z nějakého městečka do většího města, je to zlé. Nejlepší z nich totiž vždy spojují nic s ničím a navíc mají ještě dvojnáka, po kterém se tam dosten te rychleji. Vyjíďte-li z nějakého městečka severovýchodním směrem, n jedete nikdy dluho rovně. Vyjedte z něj a pak hned zahněte na sever, potom na východ a opět na sever. Tak se brzy ocítnete na nějaké vedlejší silnici, kterou používají pouze místní.

Hlavním uměním je nezabloudit. Protože silnicá užívají pouze místní, kteří ji znají jako své boty, nikdo si nestahuje, když nejsou na křízovatkách ukazatele. A ty na nich také často nejsou. A pokud ano, pak se obvykle jedná o malou cedulkou, skrývající se nevtíravě mezi chroštím, a to je všechno. Lidé, kteří na okresky umisťují ukazatele směru, vám něco málokdy poví dvakrát. Minetecký ukazatel obrostly trnitý kroví, je to vás problém a nikoliv jejich. A navíc, zjistíte, že pokud jde o tyto silnice, jsou silniční mapy často nepřesné. Čas od času objevíte, že vás "okreska" zavedla do dvou vyjetých kolejí nějaké polní cesty a posléze na nějakou pastvinu, kde skončí, nebo na dvůr nějakého farmáře.

Většinou proto navigujeme pomocí suchých výpočtů a dedukcí, začleněných na jakékoli stopě, na níž narážíme. V jedné kopce mávám kompas, který používám v zamračených dnech, kdy mi neukazuje směr slunce, a v speciálním držáku na benzínové nádrži mám mapu, na níž sleduji po celé míle trasu od poslední křižovatky, abych věděl, po čem se mám dívat. S těmito nástroji a s nedostatkem tlaku "někam se dostat" to jde docela pěkně a máme tak pro sebe celou Ameriku.

O víkendech, kdy se slaví svátek práce či Den obětí války, jedeme po těchto silničích dlouhé míle, aniž bychom s atřili jiné vozidlo, a pa se nám při přejízdění federální dálnice najednou naskytne pohled na řadu aut, dotykačících se téměř nárazníky, která se těsně něk k obzoru. Zlobné zamračené tváře uvnitř. Děti, břečící na zadních sedadlech. Rád bych, aby existoval nějaký způsob, jak jim něco říci, ale není to možné, protože se jen mračí a zdají se mít naspěch.

Tyto batiny jsem již viděl tisíckrát, pokaždé to však je, jakobych je viděl poprvé. Je chybou, říkat o nich, že jsou vlivné. Právě tak dobré by se o nich daleko tvrdit, že jsou nesmyslné a kruté. Jsou vším tím, jejich realita prekonává polovičnost pojmu. Jamhle! Obrovské hej o ptáků se zvedá z hnizd v rákosí, vyplňené hukem motoru. Podruhé znášku Chrisovo koleno... a pak si vzpomenu, že je viděl již předtím.

"Co je?", zahuláká opět.

"Nic."

"To je tedy?"

"Jen si kontroluji, jestli tam pořád ještě jas." hulákám já a nic víc už není výřešeno.

Pokud zrovna nemáte v lásce hulágání, pak si na jedoucím motocyklu moc nepopovídáte. Trávíte místo toho čas tím, že si uvědomujete vše a meditujete o nich. O pohledech a zvucích, o proměnách počasí a o věcech, na které si vzpomenete, o motoru a o krajině, v které se nacházíte, přemyšlite o věcech dleuze a pohodlně, aniž byste spěchali a aniž byste měli pocit, že strácíte čas.

To, co bych rád dělal, je právě tohle. Užívat času, který přichází, k tomu, abych si promyslel věci, které mne zrovna napadají. Většinu času máme tolik naspěch, že k tomu nemáme dost příležitosti. Výsledkem je pak jakási každodenní měkkost, jednotvárnost, která ještě po dlouhých letech přivádí člověka k údivu, kam se všechn čas poděl a k když máme litostí nad tím, že je pryč. Nyní, když máme trochu času nazbyt a víme o tom, bych jej ryd využil k tomu, abych probral některé věci, které mi připadají dôležité.

To, co má na mysli, je jakýsi druh osvětové skce - to je jediný

název, který si pro to umí vymyslet - jako ~~nejjednodušší~~ osvětová představení ve stanech, které ~~sou~~ dysi ~~jezdily~~ po celé Americe, té, v které nyní jsme, ~~nejsou~~ davné lidové přednášky, které mely vzdělávat, bovit a vnášet kulturu a osvícení do uší a myslí posluchačů. Pak byly vytlačeny pohotovějším a rychlejším rádiem, ~~nejsou~~ filmem a televizí, ale mně se zdá, že tato změna nevedla tak docela k lepšímu. Snad se v důsledku těchto měn pohybuje proud národního vědomí nyní rychleji a je širší, mám však dojem, že není tak hluboký. Staré kanály jej nepojmou a při hledání nových vztáhnou na jejich březích znatek a zkouška. V této osvětové přednášce vzkříštěná na jejich březích znatek a zkouška. V této osvětové přednášce však nehodlám hledat nové kanály vědomí, nýbrž jen prohloubat staré, zanešené troskami vyčichly myšlenky a otevřených frází. "Co je nového?", to je zajímavá věčná otázka, ale patří k těm otázkám, které, jsou-li položeny, ústí v nekonečnou přehlídku trivialit a mód, v náplavách zítřka. Ať bych se mělo toho zabýval otázkách "Co je nejlepší?", otázkou, která se začíná spíše do hloubky než do šířky, otázkou, jejíž odpověď mají sklon odplavovat nánošy dolů po proud. V lidských dějinách existují éry, v nichž byly kanály myšlení zariadeny příliš do hloubky a neumožňovaly údnu změnu, éry, v nichž se nikdy nestalo nic nového a "nejlepší" bylo záležitostí dogmatu, to však není nynější situace. Dnes se napopak zdá, že proud našeho běžného vědomí odplavuje své břehy, ztrácí svůj ústřední směr a účel, zatáhne nížiny, isoluje od sebe vysodiny a nemá k tomu žádný jiný parikulární důvod, než ~~nejsou~~ naplnit své vlastní vnitřní momentum. Zdá se tuží, že kanály potřebují prohloubit.

Nejdříve dorazili ~~nejsou~~ na cestu John a Sylvie. Je tam se protáhnout. Když k nim dojíždí, sundává si právě Sylvie hlavu a potřásá hlavou, aby si uvolnila vlasy, zatímco John staví svůj BMW na parkoviště. Nikdo nic neříká. Byli jsme už společně na toliku výletech, že poznáme jediným pohledem jak se kdo cítí. Ještě jsme všichni tiše a rozhližíme se kolem.

Lavičky k piknikům jsou v tuto chvíli opuštěné. Máme celé místo jen pro sebe. John jde přes trávu k litinové pumpě a začíná pumpovat, aby se napil. Chris se potuluje někde vzadu mezi stromy, kde za travnatým kopečkem teče malý potůček. A já se jen dívám kolem.

Po chvíli usedne Sylvie na dřevěnou lavičku a natáhne si nohy před sebe, zvedajíc občas jednu po druhé, aniž by vznídlala. Blouhé odmlky u ní znamenají skličenosť a tak k tomu mám komentář. "ohlédne na mne a pak znova sklopí zrak.

"Za to můžou všichni ti lidé v ~~nejsou~~ protijedoucích autech", řekne, "První z nich vypadal moc smutně. A další vypadal ~~nejsou~~ tejně, a další taky, a další i další, všichni byli stejní."

"Prepravovali se právě do práce."

Rozuměla dobré, ale na tom, co jsem řekl se jí nezdálo nic výjimečného. "To víš, práce", opakuji. "Pondělí ráno. V polospánku. Kdo jde v pondělí ráno do práce s rozsáhanou tváří?"

"Když ale vypadali tak ztraceně", říká. "Jako kdyby byli všichni mrtví. Bylo to jako pochrebni pravod." Pokládá obě nohy na zem a nechává je tam.

Chápu, co chtěla říci, logicky mi to však nepasuje. Pracujeme, abychom mohli žít, a oni to dělají právě tak. "Pozoroval jsem možnaly", říkám.

Po chvíli se na mne opět podívá a zeptá se: "A co jsi viděl?"

"Bylo tam celé hejno černých ptáků s červenými křídly. Když jsem jeli kolem tak všichni najednou vzletli."

"Hm."

"Jsem šťastný, že jsem je zase viděl. Svazují všechny dohromady, myšlenky a tak. Víš to?"

Chvíli přemýšlím, a pak, s hlubokou zelení stromů za sebou, se usměje. Rozumí zvláštnímu jazyku, který nemá nic společného s tím, co říkáte. Deera.

"Ano", říká. "Jou krásní".

"Počkej si na mě," říkám já.

"Tak dobре."

Objevuje se John a začne něco kutil u motocyklu. Upravuje něja č popruhy a pak otevře brašnu u seba a začne se v ní přehrabovat. Vytáhne z ní pář věcí a položí je zem. "Budeš-li někdy potřebovat kus provazu, tak n'váhej", říká. "Bože, myslím, že toho mám nejméně pětkrát více, než budu kdy potřebovat."

"Zatím nepotřebuji", odpovídám.

"Sirký?", říká, a stále se přitom přehrabuje v brašně. "Krém na opalování? Hřebeny? Tkaničky do bot?... kaničky do bot! Na co je budeme asi potřebovat?"

"Nezačínej si zase", říká Sylvie. Místo bojovně se po sobě podívají a pak se otočí na mne.

"Tkanička se může přetrhnout kdykoliv", říkám rovněž. Smějí se, ale ne na sebe.

Brzy na to přichází Chris a je čas jet dál. ež se připraví a astoufí, John se Sylvii odjedou a Sylvie nám zamává. Jsme znova na silnici a vidíme, jak se nám vpředu vzdalují.

Osvětová přednáška, kterou mém na myslí při tomto výletě, byla inspirována touto dvojicí jíž před řadou měsíců a snad má co díinit, ažkoliv to nevím určitě, s jistým disharmonickým spodním proudem mezi nimi.

Předpokládám, že nesoulad je dosti běžným jevem v každém manželství, v jejich případě se však zdá být tragický. Alespoň mně.

To, co je mezi nimi, není souboj osobnosti; jedná se o něco jiného, z čeho nelze nikoho z nich vinít, ale pro co ani nemá nikdo z nich žádné řešení a pro co nemám zřejmě žádné řešení ani já, snad kromě několika nápadů.

Znělo to tím, co se zdálo být jen menším rozdílem v názorech mezi mnou a Johnem na záležitost malého významu: několik si sám provádět údržbu motocyklu. Zdá se mi přirozené a normální používat malou sadu nářadí a brožurku s instrukcemi, čímž je vybaven každý motocykl, a opravovat si drobné závady či provádět údržbu sám. John má námitky. Dává přednost temu, aby se o tomto všechno postaral kompetentní mechanik a aby to tím pádem bylo udělano tak, jak má být. Ani jedno z těchto hledisek není neobvyklé a tento malý rozdíl v názorech by se nikdy nemohl několik zvětšit, kdybychom nestrávili tolik času společně ježděním a sezením ve venkovských motelech u piva, a nebořili o vše, co nám přišlo na mysl. To, co přijde na mysl, je obvykle cokoliv, o čem jsme přemýšleli v poslední půlhodině či pětačtyřiceti minutách od chvíle, kdy jsme spolu nebořili naposled. Pokud se jedná o silnice, po asi lidi, staré vzpomínky, či cokoliv z novin, pak se konverzace rozvíjí příjemně a přirozeně. Jasně však začnu přemýšlet o v konu svého motocyklu a zapletu jej do rozhovoru, pak je příjemnému posazení konec. Konverzace se nemůže hnout z místa. Nastává mlčení a přerušení kontinuity. Je to jako kdyby seděli u piva dva starí pánství, katolík a protestant, a těšili se ze života, dokud by nedošlo na téma kontroly početí. Veitý chlad.

Jakmile ovšem objevíte něco takového, je to jakobyste objevili zub s vypadlou plombou. Už to nenecháte na pokoji. Musíte to dokazovat, vylepšovat, postrkovat kupředu, ~~zvýraznit~~ stále na to myslit, a to nikoliv proto, že z teho máte potěšení, ale že to máte pořád v myslí a nemůlete to z ní dostat. A tak čím více dokazují a rozvíjejí toto téma údržby motocyklu, tím více ho to rozšíruje a to mně samozřejmě nutí k tomu, abych jed dokazoval a rozvíjal tím více. Nikoliv záměrně, abych ho rozčílil, ale proto, že rozčílení se zdá být symptomem něčeho hlubšího, co není okamžitě zjevné.

Neboříte-li o kontrole početí, není to jen souze záležitost více či méně dětí, o co jde. Tak je tomu Jen na povrchu. To, co se skrývá pod ním, je konflikt víry, víry v empirické sociální plánování versus víry v Boží autoritu jak se objevuje v učení katolické církve. Můžete dokazovat praktičnost plánovaného rodičovského vztahu až se unsvítí poslucháním ~~zvýraznit~~ sebe samého a nedostat se přitom nikam, protože váš protivník nepřijal váš předpoklad, že to, co je sociálně výhodné, je dobré par se. Pokud jde o něho, vychází d bro z jiných zdrojů, kterých si cení stejně, ne-li dokonce více, než vy sociální praktičnosti.

A tak je tomu i s Johnem. Mohu kázet o praktické hodnotě a ceně

údržby motocyklu až z toho ochraptím a na něho to neudělá ani ten nejmenší dojem. Při druhé větě na toto téma nebyde jeho zrak skelný lesk a bud mění námět rozhovoru nebo se začne dívat jinam. Nechce o tomhle vůbec nic slyšet.

A v tomto bodě stojí Sylvie plně za ním. A dokonce je ještě důraznější. "Lady se jde o úplně něco jiného", říká, když má náladu přemýšlet. "To je k ničemu", říká, když jí nemí. Necht ji tomu rozumět. A tím víc se pokouším zjistit, proč se mi tak líbí mechanik práce a proč jí oni tak nenávidí, tím více mi to uniká. ~~Xxjxxxtypkixmaxtakstaxpávaxm~~
~~xmxptkxuhtxxuxdikxxx~~ Vypadá to, jako by nejzásadnější předina tchoto původně nepatrného rozdílu žádla hodně a godně hluboko.

Z jejich strany mohu okamžitě vyloučit neschopnost. Oba jsou dost bystří a každý z nich by se naučil sešelovat motor za pár druhé hodiny, kdyby tomu chtěli vlopat mozek a energii, a úspory v penězích, starostech a čase by jim jejich úsilí bohatě zaplatily. A oni to vědějí. Ažkož možná také ne. Sám nevím. Nikdy jsem je před tuto otázkou nepočítal. Raději se tomu vždy vyhnou.

Vzpomínám si však jak jednou v Minnesotě, před berem v Sevgem, v hodně žhavém dni, jsem rálem vypěnil. Asi hodinu jsme seděli v baru a když jsme vyšli, byly ~~mnixyxještězku~~ motory ještě tak horké, že jsme si na motocykly nemohli rálem ani se nouz. Instartoval jsem a chystal se vyjet, když jsem spatřil jak se John pokouší nožním startérem nahodit motor. Učtil jsem benzín, jako kdybychom stáli u nějaké rafinerie, a řekl jsem mu to v domnění, že mu to bude stačit, aby věděl, že má přecucaný karburátor.

"Jo, taky te cejtím", řekl, a pokračoval v nahazování motoru. Koukal to stále znova a znova a já už nevěděl, co bych mu měl ještě říci. Nakonec se z něho lil pot proudem a tak toho musel nechat. Pevrhl jsem mu, aby vytáhl kabely od svíček a nechal je vyschnout, a totéž udělali se svíčkami, a já že si půjdu dát mezitím ještě jedno pivo.

Xmáj Bože, ne! Téměř všechno se necházel zabývat.

"Jakými všechny všechny?"

"Ale, vytahovat náradí a všechny ty věci. Nevidím žádný důvod, proč by to nemělo naskočit. Je to úplně nový motor a já se držím přesné instrukcí. Podívej se, vytáhl jsem naplno sytič, jak píší."

"Naplno sytič!"

"Tak je to baňo v návodu!"

"Ale to platí, když je chladno!"

"No a, vždyť jsme tam seděli nejméně půl hodiny!"

Iaková věc mnou otráfěla. "Je horký den, John," říkám. "A dokonce i když mrzne to trvá déle, než motor vychladne."

Poškrábal se na hlavě. "Proč to tedy nenapíšou v návodu?" Zatáhl sytič, a motor naskočil na druhý pokus. "Myslím, že to bylo ono", řekl veselě.

Hned druhého dne jsme si vyjeli téměř do stejných míst a stalo se mu to znova. Tentokrát jsem byl rozhodnut neříci k tomu ani slovo, a když na mne má žena naléhala, abych mu pomohl, učinil jsem hlevou odmítavý pohyb. Řekl jsem jí, že dokud nepocítíuje skutečnou potřebu, tak bude stejně pomoc odmítat. Šli jsme tedy kousek k dál, posadili se do stínu a řekali.

Vědomul jsem si, že byl při pokusech o nastartování motoru přezdvořilý k Sylvii, což znamenalo, že zuřil, a ona se dívala jinam s pohledem typu "Ach, máj bože!" Kdyby se mne býval zeptal na jedinou věc, byl bych u něho ve vteřině, ale on se n-zeptal. Muselo to trvat nejméně patnáct minut, než se mu podařilo nastartovat.

Tzdají jsme opět popijeli pivo u jezera Minnetonka a všechni kolem stolu hovořili, jan on mlčel a viděl jsem na něm, že byl v nitru pěkně napružený. Po celou dobu. Konečně promluvil, zřejmě proto, aby se odreagoval: "Víte...když to nechce chytiti...udála to ze mne uvnitř monstrum. Začnu pěkně zuřit." Žádlo se, že se tím uvolnil. A pak dodal: "Měli určitě jen tuhle motorku. Tenhle řejd. Nevěděli si rády co s ní, jestli ji mají poslat zpátky do fabriky, či ji prodat na

vrakoviště.... A v poslední chvíli viděli, že přicházím já. S osmnácti stovkama v kapse. A bylo jím jasné, že maj po problémech."

Opskoval jsem mu, že ~~než~~ nechávám tento hovor utvářen. a on se hodně snažil, aby mně tentokrát poslechal. Někdy se opravdu hodně snaží. ale pak se znova zablokoval a byl pryč, aby donesl z baru pro všechny další runda, a tím byl ~~zavřen~~ tento hovor utvářen.

Není tvrdohlavý ani necháspavý, ani líz, ani hloupý. Není snadné vysvětlit, jak to s ním je. Takže to nechávám viset ve vzduchu, jakési tajemství, před kterým se člověk vzdává, protože nemá smysl chodit stále okolo a hledat odpověď, která tam není.

Napsalo mi rovněž, že se možná v tomto ohledu chovám nepříčně já, ale i tchle jsem zavrhl. Většina motocyklistů přece ví, jak své stroje udržovat v pořádku. Majitelé aut ~~zde~~ obvykle na motor ani nešhnou, ale každé město kterékoliv velikosti má servis a drahými zvedáky, speciálním nářadím a s diagnostickým vybavením, které si průměrný člověk nemůže dovolit. Motor automobilu je ovšem podstatně složitější a nepřistupnější než u motocyklu, a tak je v tom přece jen nějaký smysl. Ale pokud jde o Johnův motocykl, ~~z~~ BMW R60, vsadil bych se, že mezi tímhle místem a Salt Lake City není jediný mechanik -specialista. Vyhoří-li mu kontakty nebo svíčky, je nahraný. Nechá-li ho stroj ve Štachu v západní Jižní Dakotě nebo v Montaně, pak nevím, jak si poradí. Jedině prodat motorku indiánům. Ied přesně vím, čím se zabývá. Pečlivěxse vyhýbá jakékoliv myšlence na toto téma. BMW je známé tím, že s ní nevývajejí na silnici žádné mechanické problémy, a právě na to on spolehl.

Dlouho jsem si mohl myslet, že to byl jen jejich zvláštní přístup k motocyklům, ale později jsem objevil, že se týkal i jiných věcí.... Když jsem na ně jednoho rána čekal v jejich kuchyni, než se vypraví, ~~zde~~ zmínul jsem si, že jím kape kohoutek u dřezu a rozpoznal jsem se, že odkapával již při mé poslední návštěvě a že vlastně odkapává tak dlouho, co se jen pamatuji. Zmínil jsem se o tom, a John řekl, že to zkoušel spravit, dal tam nové těsnění, ale teče to dál. To bylo vše, co k tomu řekl. Dalo se předpokládat, že tím pro něj cíla věc skončila. Pokusíte-li se o opravu kohoutku a nepovede se vám to, pak již zřejmě zůstane vašim důletem žít s kapajícím kohoutkem.

Toc rád bych býval věděl, zda jim to nejde na nervy, to věčné kap-kap-kap, týden za týdnem, rok za rokem, ale protože jsem z jejich strany neviděl žádné roztrpčení, učinil jsem závěr, že jim takové věci jako kapající kohoutky nevadí. A zřejmě ani mnoha dalším.

To, co mne vedlo ke změně tohoto závěru, si již nepamatují... nějaká intuice, nějaké vnitřní zření je noho dne, či to snad byla jen nepatrná proměna Sylviiiny nálady, když odkapávání bylo obzvláště násitě a ona právě chtěla něco říci. Má velmi příjemný a jemný hlas. A tak jednoho dne, když se pokoušela něco říci, v pozadí odkapával kohoutek a dvoufázově cíti a přerušily jí, přestala se ovládat. Zdálo se, že její zlost na cíti by nebyla ani zdaleka tak veliká, kdyby ~~zde~~ v okamžiku, když se pokoušela promluvit, nekopal rovněž kohoutek. Byla to kombinace odkapávání kohoutku a hlučnosti cíti, co způsobilo její výbuch. A co mně na tom zarazilo, byla skutečnost, že z toho nevinila kohoutek, a že ho z toho nevinila zámrně. Ona kohoutek vůbec neignorovala! Potlačovala na něj zlost a to jeho odkapávání jí bylo schopné zabít! Z nějakého důvodu si však díleznost této věci nechtěla přiznat.

"Proč ale potlačovat zlost na netěsnící kohoutek? To bych se rád dozvěděl. Pak jsem si to spojil s údržbou motocyklu ~~z~~, v hlavě mi to zapálilo, a pomyslel jsem si: "To je ono!"

Není to údržbou motocyklu ani kohoutkem. To, co nesnášeji, je veškerá technologie. A pak se to všechno začalo skládat dohromady a já na jednu věděl, jak to s nimi je. Podřízená Sylvie u přítele, který se domníval, že programovná počítacích strojů je "tvrdší" činností. Veškeré jejich malby, kresby a fotografie, na kterých není ani špetka technologie. Z toho kohoutku se samozřejmě nezblázni. Žády sokáte potlačit okamžitou zlost na něco, co hluboce a permanentně nedávidíte. John okamžitě odpadne, jakmile přijde řeč na opravy motocyklů, i když je zřejmé, že zanedbáváním údržby trpí. To je technologie. Ovšem, jistě, ze zela

zřejmě. Když to chápete, je to prosté. Hlavním důvodem, proč jezdí s motorce, je snaha utéci před technologií a dostat se na čerstvý vzduch, do přírody, na slunce. A vnitř technologii do bodu a místa, o nichž se domnívají, že ji tam konečně utekli, je pro nás hrozný šok. Proto tato téma vždy zničí náš rozhovor. Ale i jiné věci pasují. Sem tam hovoří tak málo slovy jak je jen možné o "tom" nebo o "tom všem" ve v těch jako "Před tím není úniku". A kdybych se zeptal: "Před čím?", značila by odpověď asi takto: "Před celou věcí" nebo "před celým tím spořídánym nesmyslem" či dokonce "před celým tím systémem". Sylvie jednou řekla obranným tónem: "Ty víš jak s tím poradit.", což mne v té chvíli tak nadzvedlo, že jsem nebyl schopen zeptat se "s čím" si umím poradit a zůstalo to pro mne tak trochu záhadou. Myslel jsem si, že se jedná o něco tajemnějšího než technologie, nyní však vím, že "to" bylo především nebo zcela technologií. Ale ani toto není tak docela správné. "To" je druhem síly, která technologií plodí, něco nedefinovatelného, a přitom nelidského, mechanického, nefivého, slepé monstrum, smrtící síla. Něco skrytého, před čím utíkají, ale před čím nelze stejně upchnout. Možá to řeknu příliš po lopatě, ale snad se trefím. Kdeži jsou lidé, kteří tomu rozumí, ~~wyznávají~~, ~~vyznávají~~, ~~vyznávají~~ a užívají to, ale to jsou technologové, kteří, když popisují, co dělají, nemluví lidíským jazykem. Všechno že jsou te jen součástí a vztahy předtím neslýchanych věcí, které nedávají žádný smysl až o nich slyšíte sebečastěji. A jejich věci, jejich monstrum pozírá země, znečištěje ovzduší a jezera, a neexistuje způsob jak to zastavit, a možná i způsob jak tomu utéci.

Takový přístup lze nabýt poměrně snadno. Projdete se průmyslovými čtvrtěmi nějakého velkého města a tam to všechno máte, celou tu technologii. Narezíte na vysoké ploty z ostaňatých drátů, uzamkněte brány, ~~zvuky~~ cedule s nápisem "Zákaz vstupu!" a za tím všechno, skrz vzduch znečištěný sázemi, vlezte ošklivé, podivné budovy z kovu a cihel, nezáměrného účelu, jež jich pánky nikdy nepatrifit. Nevíte, k čemu jsou vám dobré a proč tam jsou vám nikdo neřekne, a tak získáte pocit, že je to odčisené a že vy tam nepatrifit. Ten, komu to patří a kdo tomu rozumí, nestojí o to, abyste se okolo toho potloukal. A všechno ta technologie z vás určitým způsobem udělá cizince ve vlastní zemi. Jíž jeji tvary, vzhled a záhadnost jakoby říkaly "vypadni odsud." Vy sice víte, že pro to vše existuje nějaké vysvětlení a že to nepochyběně nějakým nepřímým způsobem slouží lidstvu, ale to není to, co máte před sebou. To, na co se díváte, jsou cedule "Zákaz vstupu" a není to nic, co by slouilo lidem, nýbrž maličtí lidé slouží jako mravenci těmto podivným a nepochopitelným objektům. A vy si pomyslite, že kdybyste byli součástí těchto věcí a nikoliv cizincem, že byste se i vy stal takovým mravencem. Takže konečný pocit je neprátelský a já se domnívám, že právě toto jsou kořeny jinak nevysvětlitelného chování Johna a Sylvie. Všechno, co má něco společného s ventily, ojnicemi a francouzskými klíči je součástí tohoto dehumanizovaného světa, na který je lepší raději ani nemyslet. A hlavně se so něho nedostat.

Jeli tomu tak, pak nejsou osamoceni. Nelze pochybovat o tom, že se říkají svými přirozenými pocity a nepokoušeli se nikoho napodobovat. Přirozené pocity mnoha lidí, týkající se této záležitosti, jsou podobné, takže podíváte-li se na ně ~~zamírní~~ v souhrnu, jak činí novináři, získáte iluzi masového hnutí, antitechnologického masového hnutí, vynořující se politicky silná antitechnologická levice, která říká: "Pryč s technologií. Zbavme se ji. Tady pro ni není místo." Ještě stále ji drží zpátky tenké tkanivo logiky, které říká, že bez továren nebude dostatek práce ani vysoká životní úroveň. Ale existují lidíské síly, které jsou silnější než logika. Tyly zde vždy, a až jejich současná nenávist k technologii zesílí, mohou ono tkanivo zničit.

Klišé a stereotypy jako "beatnik" či "hippie" byly vynalezeny pro antitechnology, pro lidí stojící proti každému systému, a budou vymýšleny i nadále. Nelze ovšem proměnit individuum v davového člověka jen pomocí nějakého takového terminu. John se Sylvii nejsou davevi lidé a není jimi ani většina ostatních, kteří jdou svou vlastní cestou. Vždyť revoltují právě proti tomu, aby se z nich takoví lidé nestali.

Cítí, že technologie má mnoho společného sebě silami, které se z nich davového člověka snáší udělat; a proto ji nemají rádi. Až dosud se jedná většinou jen o pasivní resistenci, o útek se venkovských oblastí, kdykoliv se k tomu neskytně přiležitost, to však neznamená, že to v této pasivní podobě musí zůstat.

Nesouhlasím s nimi pokud jde o údržbu motocyklu, ale nikoliv proto, že bych nesympatizoval s jejich pocity k technologii. Myslím si jen, že jejich útek před nenáviděnou technologií není řešením. Budha sídlí stejně pohodlně ve specifickém digitálním počítačiho stroje či v převodovce motocyklu jako na vrcholku hory nebo v okvětním plátku květiny. Myslí si něco jiného je snižováním udry - což je zároveň i sebe-snižováním. A právě o tomhle chci hovořit.

Bažiny zůstaly již za námi, ale vzduch je stále tak vlhký, že se lze dívat přímo do žlutého disku slunce jakokdyby byla obloha plná kouře či smogu. Projízdíme zelenou venkovskou krajinou. Bytné domy faren jsou bílé a žisté. A kouř či smog již zmizel.

/pokračování příště/

WENDY STEINEROVÁ : MUJ VÝLET DO ITÁLIE

Do Prahy jsem přicestovali na počátku května a cesta autem z nádraží byla smutná. Má tchyně se snažila projevovat radost z našich dětí a zároveň hovořit o svém umírajícím manželovi. Veškerá slova na toto téma musela být vyřčena již ve voze. Domay se o tom před mým tchánem již nějak hovořit, protože se domníval, že má jen žaludeční vředy. V Československu se nikdy nikomu neřekne, že umírá. Z toho vyplývající tajnáštkařství, lži, okruh informovaných přátel, kteří toto vše utvrzují, to byl jeden z nejvýraznějších příkladů českého životního stylu, který jsem osobně objevila. Je to systém, vystavený na obojenosti a licemarnosti, v němž vše závisí na interpretaci a manipulaci mnoha verzí skutečnosti, která je právě ve hre. Nezasvěcenému člověku ne Československo musí jevit jako naprostě ohromující XXXX místo, bez předvídatelnosti ani pravidel, kde všechno záleží jen na kontaktech.

Po příjezdu domů nás očekával telegram od příbuzných z Ruska. Otvírali jsem ho naplnění obavami, zda to není zpráva o dalším XXXX smrti v rodině. Nad jsme se v tu chvíli chovali příliš morbidně. Mohlo se přece jednat o pář slov v souvislosti s naším příjezdem z Ameriky či o soudružský pozdrav z matičky Ruse k příležitosti slavného Prvního máje. Ale někdo to jedno ani druhé. Telegram obsahoval blaho-přání mému tchánovi a tchyni k 38. výročí konce Druhé světové války.

Druhého dne jsme hovořili s vysoko situovanou intelektuálkou, která žila v neustálém strachu, aby neztratila své zaměstnání, protože mělapoliticky nespolehlivého manžela a přátele. Vyprávěla nám, jak ji uprostřed noci vzbudilo hlučné bouchání do dveří. Už je to tady, pomyslela si a vyděšeně spěchala otevřít. Jeden z policistů, když viděl její polekaný výraz, jí řekl: "Nic se neděje, paní. My jsme jen z kriminálního oddělení." A odešel k dalším dveřím v pátrání po pachatelovi, který se vlcoupal do bytu o poslední níže,

Tuto hádkorku jsem vyslechla - s mnoha nervozními pohledy kolem jedné z mnoha zahrádkních restaurací XXXXX Prahy, na terase s barvnymi slunečníky, umístěné na kopci s výhledem na řeku Vltavu a na střechy domů, vše a kupole Prahy na druhém břehu. Slunce a přicházejícím létem hrálo a u doušku příjemného jugoslávského vína bylo hezké posazení. Níkoli jsme si, že je to téměř jako v Itálii. A nebyli jsme sami. Tato restaurace byla jednou ze dvou v okolí, kam přijížděly plné autobudy turistů. Nazývala se Bruselská restaurace, protože byla součástí pavilonu, který postavili če i pro světovou výstavu v roce 1958.

Můj tchán, který měl svého času vysoké postavení na ministerstvu kultury, utrpěl právě v souvislosti s touto výstavou jeden z mnoha

nezáří své kariéry. V důsledku přísných nařízení držet co nejniž výdeje českých umělců v Bruselu, pro ně najel několik místností v domě, z něhož se později samozřejmě vyklubal Absteig. Stálí chybátele tohoto hotelu pokládali náhlý příliv tanečnic a zpěvaček za nesportovní konkurenici a z následujících dní se vyvinul bezmála incident na mezinárodní úrovni. Můj chán byl v jiné komické částce své kariéry rychle obětován a tak se Bruselská restaurace, později přenestěná na nové místo, které se nacházelo jen několik bloků od jeho bytu, stala stálým zdrojem stráček vzpomínek a žertů.

XII je to jedna z mála moderních budov jakékoliho stylu v roze, plná skla a zářícího chromu, ověšená a zvykle velkými osvětlovacími tělesy, které vyrábili čeští skláři. Menu v ní je neobvykle bohaté a plné autobusy západních němců, kteří zaplnili místa u většiny stolů uvnitř i na terasách, byli zřejmě s posezením spokojeni.

Celá restaurace v oblasti, to už je ovšem jiný příběh. Nazývá se Belvedere a mělo by být dekorativního umění to bylo jistě velmi elegantní místo. Její kachlíky, a lesklý chrom s mozaikou se nyní nacházejí v zahanbujícím stavu, klosety páchou jako staré pařížské pisoáry a jídla jsou prostě k smíchu. Právě "Večeře v Belvederu" byl původní název tohoto článku. Jednou, když jsme byli příliš hladoví a unavení na cestu za jídlem do centra, zamířili jsme do této krásné restaurace poblíž bydliště. Dostali jsme nejnovější kopii jídelního lístku, abychom si mohli vybrat což vzhledem k obsahu i k mojim chabým znalostem češtiny nebyla nijak snadná záležitost. A konec se nám podařilo přiškat číšníka a sdělit mu naše přání. Bohužel, informoval nás, námi zvolená jídla již doba. Nemohli bychom se obtěžovat a vybrat si něco jiného? Spěšně jsme se rozhodli pro náhradní volbu, ale bylo nám s politováním oděleno, že kuchyně již nedisponeje ani témito pokrmy. Nechali jsme se odradit a zkoušeli to znova. Ale i tentokrát pořádal záporně hlášení. V tomto hodě ho můj manžel požádal, aby nám tedy doporučil něco sám. Odpověděl, že můžeme mít cokoliv z jídelního lístku, pokud to bude kuchyně nebo kachna. Tím byl jídelní lístek se stovkou pokrmů zredukován na dvě, a oba se nakonec ukázaly být stejně nepoživatelné.

Stálými hosty Belvederu jsou staré dámy, které si přicházejí v neděli odpoledne pochutnat na české kávě /filtrované kávě dělané bez filtru/ a zákuskách, jejichž množství předepisuje kuchyně, samozřejmě nezávisle na jídelním lístku. Po víkendu se objevují skutečné oběti tohoto zařízení - turisté. Jsou to ovšem jaci koliv turisté, protože zatímco Bruselská restaurace slouží západním němcům, je belveder vyhren ježich východním protějškům. Pokud byste se snad domnívali, že Československo nastavuje svoji nejhezčí tvář svým přátelům a spojencům, zatímco korupčnímu západu ukazuje pohrdání a špinavé záchody, pak byste byli na mylu. V Československu neexistuje vitaný host než turista ze západu. Má ho ráda vláda, protože platí tvrdou valutou inflační ceny, i lidé, protože prodává tvrdou valutu na černém trhu, obléká se podle nejnovější módy, která se od něho dá okopírovat, a predstavuje možnost, že absurdní režim, v němž češi žijí, nebude trvat věčně. Jak nám řekl vzpomínáný číšník z Belvederu, odešel by býval v sedesátém osmém také pryč, ale sto kilometrů před hranicemi mu došel benzín. Mimoto počítal J.D.Salingera za jednoho z největších spisovatelů na světě.

Komunistický režim se zááá být - a zde se domnívám, že jsem objevila určité pravidlo - neustále pomlouványm nepřítelem; objímejte vaši vzeněnou komunistickou rodinu, ale vždy a vžuse ji pomlouvejte. Je nadúroda jablek? Sdílejte je do pokrmů pro kojence a stáhněte ostatní druhy z políč obchodů, dokud kojenci východního bloku přebytek nezkonsumují. Máte nedostatek západních valut? Stáhněte z prodeje léky z dovozu a nechte černý trh, ať se o nemocné postará. Je pražská šunka oblíbeným vývozním artiklem? Vyvážejte ji tedy až na nepatrné množství ven a zbytek zdražte natolik, aby si ji mohli dovolit jen straničtí šéfové. Kdo může v Československu zbohatnout? Každý, kdo má pod kontrolou věci, které se vývážejí ven /funkcionáři strany/ či lidé, kteří mají taklik řest, aby vytvořili věci, které se dají venku prodat /umělci, filmáři, hudebnici, spisovatelé/. V Československu je nyní více milionářů

než jich bylo v roce 1948 /kdy komunistická revoluce zavedla sociální spravedlnost/. Nespokojenost se nyní otevřeně ozývá mnohem hlasitěji než v kterékoliv jiné době po roce 1968. A všeude se projevuje odpornější materialismus než v kterékoliv jiné západní zemi, které jsem kdy poznala.

A proč ne, je-li Československo poselé vzpomínkami na šťastnější minulost? Ríkají nám, že to byla kdysi bohatá země. Nejprůmyslovější národ v Evropě těsně po druhé světové válce sistále ještě uchovává životní vzpomínky na komfort a životní styl, které se však každým rokem dělí stále více narušovat. Výsledkem je, že lidé přistupují ke každému ověmu dni jako fronta konzumentů, požadují s ponurou vážnosti nákup xéní zboží. Otraviny se nakupují denně a i jiné zboží si vyžaduje propracované nákupní strategie, které zaberou slušnou část každého pracovního dne. Zboží je totiž nedostatek. Během našeho pobytu v raze zmizel na týden z obchodů toaletní papír /což obzvláště komplikuje situaci západním turistům bez představivosti v kultuře kapesníků a bavlněných ručníků, které nezná Kleenex a ručníky z papíru/. Sodevka a minerálka v horkém počasí není neustále. Bojler v našem domě se v červnu rozbil, a asi stovkou nájemníků - z nichž někteří jsou vládní činitelé a cizí diplomati - bylo řečeno, že budou-li mít štěstí, seženou se nový do šesti měsíců. Dětské skládací kočárky se letos v létě daly sehnat jen pomocí úplatku prozavačům obchodního domu. Lze říci, že prakticky na všechno existuje v Československu dvouojitá stupnice cen: mezinárodní cena s skrytou dodatečnou daň lidem, kteří mají pod kontrolou zboží, jenž prodávají. Odává-li se vám sehnat nějaké ojeté auto, platíte nejen to, co by mělo stát, ale i to, co tvrdí trh, že by měl dočkat jako zisk jeho vlastník za to, že ho prozává. A podobně je tomu i když si pronajmete něčí byt. Soukromé podnikání v Československu žije a má se k světu.

Kavík vše, s výjimkou chleba, mléka a cukrovinek je nadměrně předražené a dostupné jen sporadicky. Jedno grilované kuře a osm poměrně /ty nejnemocněji vyhlížející zelené příšery, jaké jsem kdy pod tímto názvem spatřila - z Kuby/ stojí pět procent měsíční mzdy dělníka. A i s cizími finančními zdroji jsme byli vydáni na milost vlády a přírody. Přísun zeleniny a ovoce se řídí ročními obdobími, a tak jediné čerstvé zboží, které se prodávalo po našem příjezdu začátkem května byla svrátělá cibule a jablka. Tak se objevil na trhu křen a o několik týdnů později okurky, po nich rajčata, a postupně tyden po tydnu se nabídka rozrůstala, až byly uprostřed léta obchody plné. Každý přídevek byl zdrojem radosti, kterou si pravidelný návštěvník západního supermarketu dovede sotva představit.

Česká hospodyně - a tou je xén v životě žena - nosí ve své kabuci neustále sítovku, poněvadž nikdy neví, kdy narazí na něco, co by se jí mohlo hodit. Protože je všechno nedostatek a protože každý neustále nakupuje, jediný způsob jak mít jistotu, že budete mít něco, co byste mohli později potřebovat, je nakoupit to, kdykoliv to někde uvidíte. Každý si proto vytváří neustále zásoby. Každý je potěšen, když na něco narazí a stojí celé hodiny ve frontách, aby později z této výhody těsil. České ledničky jsou však nezvykle malé a není v nich dostatečný prostor k uskladnění tohoto vráscného zboží. Mám pocit, že nikdy nezapomenu na vnitřek naší ledničky, v níž se nacházely celé kilogramy stárnoucího, nezabalенного masa. /Poslali jsme manželovým rodičům do Prahy ze Státu obaly z umělé hmoty; později jsme jich našli plné krabice ve skříni, protože na to, aby se jich užívalo, byly příliš vráscné/. S ledničkou, vyhrazenou pro maso a mléko /které se v létě zkazí za jedený den/, bylo zelenině a ovooci určeno místo mezi dvojitymi okny, kde se pomalu kazilo a kde do něho kladly vajíčka nových, zatímco se nad ním vznášela mračna malinkých broučků. Jakkoliv však jísto nevzbuzovalo chuť, probíhalo nakupování dále a kuchyně se nešouvala nekoupenými potravinami, přestože v obchodech nebylo nikdy to, co jste právě potřebovali.

A kdy se dají všechny tyto nákupy uskutečnit? Obchody jsou zavřeny v sobotu odpoledne, celou neděli, a ve všechny dny po 18. hodině. Ženy tedy musí nakupovat před odchodem do práce mezi šestou a sedmou hodinou ráno nebo během přestávek na sváštinu či na oběd, případně v

době, kdy se předpokládá, že pracují, nebo nač časť času z práce, kdy jsou obchody preplněné nakupujícími. Bez dobrých ledniček a sporáku, nemluvě o pracky, myčkách a sušičkách nádobí a jiného standardního vybavení americké domácnosti, s archaickou vyssavači a s neustálým nedostatkem pracích prášků, udržují ženy své domácnosti v době, kdy nejsou v zaměstnání, vaří, starají se o děti a o manžely, kteří mají lepší místa a lepší platy a na ženy se divají svrchu - samozřejmě přátelsky a vlivně - jakoby se jednalo o tvory, kteří se rovnatelně nezajímají o venkovní svět mimo domov a rodinu. Velký český experiment v sociální spravedlnosti zanechal ženy prepracované a kooptované v určitém dobrémyslném sexuálním apartheidu. Ženy mají svoji vlastní kulturu, propracovaný informační systém tykající se nákupů a pomluv, vzdělání pomocí soudružství, který posiluje víru mužů i žen, že zájmy obou pohlaví jsou naprosto rozdílné. Podle populárního českého příběhu rozvedli vše v prosinci 1967, kdy se nemohl ústit ední výbor dohodnout, ženské delegátky, které se vzbouřily a opustily schromáždění, protože scházely jen tři dny do Vánoc a ony ještě neměly napočteno cukroví.

Vzhledem k situaci v kuchyni jsme zjistili, že je příjemnější jít v restauraci a na ečírcích, pokud jsme měli štěstí. A tak jsme kromě Bruselu a Belvederu zkoušeli i hotel Evropu, se zcela restaurovaným secesním interiérem, jenž byl nad očekávání luxusní. Převěděno obložení, kovové skultury, lesklý mramor, pozlaceny plech a lustry se odrážejí v zrcadlech na zdech a vyhlížejí v nich spíše jako interér k filmu z Belle Epoque než jako restaurace v provozu. Malý hudební soubor - housle, basa a piano - hrají tangy a valčíky a my pojídáme rokokové zmrzlinové směsi v téměř prázdném sále. Okolo desáté hodiny večer se restaurace rychle zaplnuje muži a mladíky, kteří klábosí a poslouchají hudbu.

Na starém městě je rovněž krásná restaurace, Mecenáš, kde se sedí spíše v lenoškách než na židlech, a zde jsou ověkvené starožitnostmi. Diplomati a turisté s vytrženým vkusem si zde mohou objednat stejně chrupavčité šnitzely a tuhé stejky jako kdokoliv jinde, ale ve vysoko elegantním prostředí. Vstupují dva zcela opilí známí čeští herci, zastavují se u všech stolů a baví hosty svýckými protivládními výroky. Všichni jsou tolerantní. Herci jsou velmi oblíbení a to, co říkají, vědějí všechni. Přehnali nervózně postává poblíž. Jsou to dobrí padroni, ale kdyby jim dovolili hovorit dál, mohl by z toho být malér. Maitre d' hotel se je pokouší uklidnit, ale oni ne a ne přestat. Jsou bohatí a "nedotknutelní" jak nám vysvětlují naši společníci, kdyby tak populární umělce uvězili, mohly by vypuknout nepokoje. Herci však nyní znemožnili ostatním v klidu se najist a posléze přichází policie. Policie! Jeden z policistů bere jemně a s úsměvem mladšího herce za paži a nutí ho, aby usedl. Ne. Policia začne jednat hruběji a vyhrožuje. Jeden z čísňáků rychle své staré klienty posadí ke stolu, nabídne jim něco dobrého k pití a policii zavádí do chodby hned vedle kuchyně, kde jim nalévá vodu. Můžeme pak spatřit zastánců českých zákonů a pořádku stát dobrovolnou hodinu na stejném místě, venku z chladného večerního vzduchu, pojíjejí vodu a sledujíce co se děje v místnosti vpředu. A všechno je v pořáku.

Obědváme v hospodě, kde si provozní-číšník stěkuje. Ze všechno jde v jeho zemi do háje. Když byl ještě školák, byl vůdce k dostání ruský humr a kviár, ale teď se dá restaurace setva udržet v chodu. Nějaký muž u vedlejšího stolu napjatě naslouchá tomuto lkání po starých časech, což je pro nás již tak familiární téma, že je div, jsme-li my či kdokoliv jiný schopní stíle to ještě poslouchat. Naslouchající muž se zvedá a odchází, a provozní nám říká, že to byl ředitel ústavu marxismu-leninismu, hifálci pes ideologické čistoty. Ale proč jste tedy před ním tak mluvil, ptáme se. Z toho nic nebude, ujišťuje nás. Když se onen člověk stěžoval, že neměli jakési jídelno psané na jídelním lístku a unavený a uštvaný provoz i mu tehdy odsekli: "Mně z toho nevívete. V roce 1948 mně byly teprve tři roky."

Jindy večeříme v Opera Grillu, titerné boite a rozkošnými židlemi, čerstvými květinami, svíčkami a barem s otáčivým zrcadlovým koutem,

plným aperitivů a vín. Službu má číšník, který zde již přešil několik režimů a pianista hraje úžasanou směs lehké klasiky a zábavných melodií včetně "Havah na Gila" a hlavního kláštru z "Exodu". Objednáváme si kaviár a pijeme gruzínské šampanské. Okamžitě se zapřísaháme, že se už vrátíme s lahvi francouzského šampanského, které jsme si přivezli z Ameriky a hodlali vypít tam, kde budeme skutečně spokojeni. A to je právě zde. Uprostřed tohoto blázničkého města splýváme s představou dobrého evropského života v časech Grety Garbo, a ve chlástaté náladě po šampanském záštíváme číšníkovi dlužní část útraty, zanechávajíc mu naší kartu American Express do záštavy a půjčujíc si od něho gokonce 50 korun na taxika domů.

Vracíme se po čtyřech dnech, s francouzským šampanským v ruce, splácíme dluh a usazujeme se v čekání dobré zábavy. Jeden ze stolů je zcela obsazen americkými filmáři, kteří pracují pro Miloše Formana. Matčí Amadea a jejich hlučné newyorské hlasy převládají nad diskrétním šepotem jejich místních protějšť a svědomitého překladatele. Na druhé straně místnosti sedí skupina britů středního věku, elegantních, sebejistých a vymykajících se módě, jak dokáží právě jen britové. Číšník se vrací s kaviárem a otvírá šampanské. Přinesl sklenku navíc. Trochu mu do ní naléváme a on se usmívá, vzpomínajíc na staré časy. Tento večer zakončujeme bez dluhů.

Po stupně jsme zváni na různá party. Jedného večera jsme cizími hosty na jedné party v lesích, které pořádá skupina, jenž se rozhodla phevzít absurdistu vlády do vlastních rukou. Po kmenech stromů jsou rozvěšeny jejich malby. Poblíž stojí stan, nad nímž je připevněna hasice, aby napodobovala jemné pleskání deště. Na pasezech jsou rozloženy plody lesa: konzervované žaludy, chléb ze žaludové mouky, nekládané výhonky borovic a pampeliškový med - strava slavných husitských dní před katolickým útlakem Čech. Dva účastníci pořádají souboj husitskými pikami před obrovským ohněm, na němž si opékáme kusy salámu /žaludy se ukázaly být nejedlé/. U průplavu je připraven člun, vyrobený z drátěného pláštiva a kmenů a vesele posmalovanýma vlnjkama, který má být spuštěn na vodu, příštího rána a poblíž se nachází výstava kreslených ateliérů keramiky /jak starých tak současných/, doplněná katalogem, v němž se vysvětluje proč, v souladu s názory Pražského strukturalismu, jsou kreslené uměleckými díly. V pozadí hraje magnetofon gregorianské chorály a na malé mýtině čeká na dotyk prstů psací stroj. Mezi výstavami, člunem, antifonickými zpěvy a jemným pláním deště natáčí filmový štáb a vypůjčeným směs předstíraných rozhovorů a bezesných huaseráckých kousků. Jeden z účastníků party říká: "Tvá ženě se to pravděpodobně záá stejně jako jiné opilecké dýchánky." A já, nechtěc být nikdo žádoucí, překonána v chladnokrevnosti, odpovídám: "Ano, ale pitoreskní." A z toho vyplývá, že už mne ještě nyní unavuje, když na to Jenom přijde řeč.

Jednoho odpoledne jsme pováni ke špičkovému českému jazzovému hudebníkovi. Má za Prahou - duchovní zdraví závisí na vzdálenosti od ní, říká nám - velký dům, omítnutý štukem, a mechově zelenými koberci odsdí ke zdí, barovými stoličkami, s koženkou potaženou výškovou dělicí příškou, s prohlubní v obývacím pokoji, a s úplněm profesionálně vybaveným nahrávacím studiem věžatým sklepě. Hovoří o tom, že si chec příští rok postavit bezděn. A jako je tomu v Československu s většinou ostatních věcí, jedná se o aktivitu "udělej-si-sám" a právě z tohoto důvodu to funguje. S vlastním studiem a zaměstnanci dokáže udělat levnější nahrávku, než kterýkoliv jiný hudební skladatel, s nímž soupeří o filmové kontrakty a mít tak ročně milionový zisk. Vypráví nám o svých studiích na hudební škole v Berklee a paperbacky naplněná knihovna je svědectvím jeho zájmu o vše americké. Proč se tedy vrátil? V Americe, říká, bych byl jen jedním z mnoha talentů, v Československu jsem nejlepší. Malé nám doma pálený calvados a hovoří sarkasticky o svém dobrém životě.

'eho švagr nedopadl tak dobře. Je to český rockový hudebník číslo jedna a nedávno byl zakázán. Potkáváme ho druhého dne na Americké diplomatické party, kde již samotná jeho přítomnost působí jako provokace.

Party má název New Orleans na Vltavě a byl nejní pozván český Dixielandový orchestr, jehož členové se na zahradě močně potí, zatímco hosté usrkávají své screwdriversy a žívají Dorritos, smažené brambůrky, przené buršky, maďarské salámy a praseckou šunku. Dům je jednou z mála ukázkou kubistické architektury na světě, a stojí pod nejstarší pražskou tvrzí, pocházející z osmého století. Toto shromáždění - ve své věkteré románsko-kubisticko-kreolské nádhěře - je koktailové party, což je společenská forma čechům neznámá. Nikdo nikoho nezná s výjimkou hostitele, který ostatní navzájem horlivě představuje. Je to typický absolvent Princetonu, s pytlowitzmi kalhotami a Lacosteovým tričkem, visícím vzadu přes opasek. Členici - čeli - mají naškrobené vesty na jasuto pravděpodobně policejní donašeči. Hovoříme s manželkou pronásledovačem rockové hvězdy, americkou tanečnicí, která se s manželem seznámila na turné po Německu. Nyní s ním zde musí nejméně jeden rok žít, bez zaměstnání a vydáns očekáváním jeho české rodiny, že bude nakupovat, vařit, uklízet a tvářit se přítom stěsně a spokojeně jako správná manželka.

V okolním tlachání zaslechneme, že v uasu zastřílí pět lidí, kteří prodávali cukrový sirup a vydávali jej za cvočny. Byl to nejenom podvod, ale i nedovolené soukromé podnikání. Psa jednoho přítelé ukradli cikáni. Místní hádankou či vtipem tohoto léta mimořádem je, zda ta či ona snadší skupina jsou cikáni nebo členové Organizace pro osvobození Palestiny, kteří se zde cvičí. Obvykle to poznáte pošle peněz, které rozchazují. Cikáni jsou chudí. Odpoledne probíhá v příjemné letargii pražené kuřice, Dixielandu a disidence.

Als největší a nejlepší party myk ze všech byla ta, kterou uspořádala pro všechny mír milující lidí celého světa československá vláda. Ūčet zaplatili českoslovenští pracující formou "dabrovcůvých" arálek z platu a vláda je vytrvale pobízí, aby se party, kterou s takovou štědrostí zaplatili, osobně zúčastnili. Tato party je Mírový kongres, konaný v Praze na protest proti umístění nukleárních raket v západní Evropě. Ve všech ohledech to byl dokonalý úspěch. Všechny hospody v blízkosti spontánní demonstrace jsou zavřené, aby se zabránilo jakýmkoliv alkoholemovlivným projevům spontánnosti, restaurace pro cizince zůtávají ovšem otevřeny až do ranních hodin a jsou zásobeny nevidaným výběrem zboží. Skolci, nepochybňě nakažení radostným duchem dne, si místo buzečasnějších džínů berou pionýrské šaty. Ulice jsou najednou bez front na potraviny, ačkoliv kdybyste nahlédli dovnitř obchodů, spatřili byste jak se kradmo vinou mezi konzervami a láhvemi. A co je nejpedivuhodnější, přes noc se v nich objevilo plzeňské a tělocí po té, co tam po celé léto chybělo. Dokonce i vlníková výzdoba se přizpůsobila. České vlajky na každé žerdi v ulicích ztratily své obvyklé sovětské protějšky a místo nich se objevily mírové vlajky - nevypočítatelná stvoření, modré jako obloha. A jestliže se počet policistů na ulicích zdá nadmerný, pak jistě jen proto, že si rovněž vyšli na slavnost.

Nejlepší ze všeho jsou ale delegáti Kongresu - Peacenici, jak se jim říká. Sedí ~~xxxxx~~ pospolu ve všech restauracích a pivnicích, nepochybňě proto, aby se setkali s lidmi a popovidali si s nimi svými americkými, britskými či australskými přízvuky o světové situaci. Dva z nich potkáváme v metru, čiperné staré americké dámy s velkými slaměnými klobouky, ozdobenými knoflíky ze všech možných mírových shromáždění a pochodů, kterých se zúčastnily. Razíc si cestu vozem metra, pronáší o několik decibelů hlučněji než je úroveň normální české řeči na veřejnosti svoje "excuse me, please; oh, so sorry, excuse me", a šlapou přitom v honbě za volným místem lidem na nohy. A když někdo povstane, aby jím místo uvolnil, komentuje to výkřikem "Oh, aren't they wonderful!" A zdá se, že i všichni ostatní delegáti, které potkáváme, se baví stejně dobré.

Nedaleko od místa demonstrace, kde dělnici instalují tlampače, tribuny, kamery, potravinové stánky a ostatní výzbroj této spontánní politické události, postává ve výklenku skříni obchodu se sklem jakási žena. Lámanou angličtinou nám vysvětluje, že si češi nemohou dovolit kupovat vystavené křišťálové sklo, protože jedna souprava osmi sklenic stojí několikanásobní plat. Rikám: "Ano, všechno je pro čechy dražé", a ona

nervozně reaguje: "Jak to můžete vědět?" Žák: "Protože tady žije me". A ona: "Oh, domnívala jsem se, že jste bojovníci za mír." A já: "Míru se povede dobré i bez mne." Její angličtina na toto nestačí a tak se nuceně umírá s rychle se odvraci. Téhož večera dojde k jiné spontánní demonstraci, při níž je zatčeno patnáct čechů. Další týden po skončení Mirovýho kongresu jsou restaurace uzavřeny, aby si jejich zaměstnanci vynahradili hodiny odpracované přesnás, na ulicích se opět objevují fronty na petrovinky, a televízí s plzeňským opět mizí z obchodů.

Je ovšem pěkné vidět dav. Často Praha vypadá jako party, na které nikdo nepřišel. Haly secesního výstavního paláce v zábavním parku jsou stavěny pro tisíce lidí, ale přesto můžete i v neděli odpoledne spočítat návštěvníky na pratech obou rukou. Ústřední tržnice zabírá plochu nejméně jednoho akru na místě bývalých pražských jatek. Právě zde se točil film "Jatka číslo 5", za dvěma gigantickými sochami volá u vstupní brány. Tržnice je téměř prázdná a nelze v ní koupit jíc jiného než konzervované potraviny a scvrklou kapustu či zeli, které jsou k dostání i všude jinde.

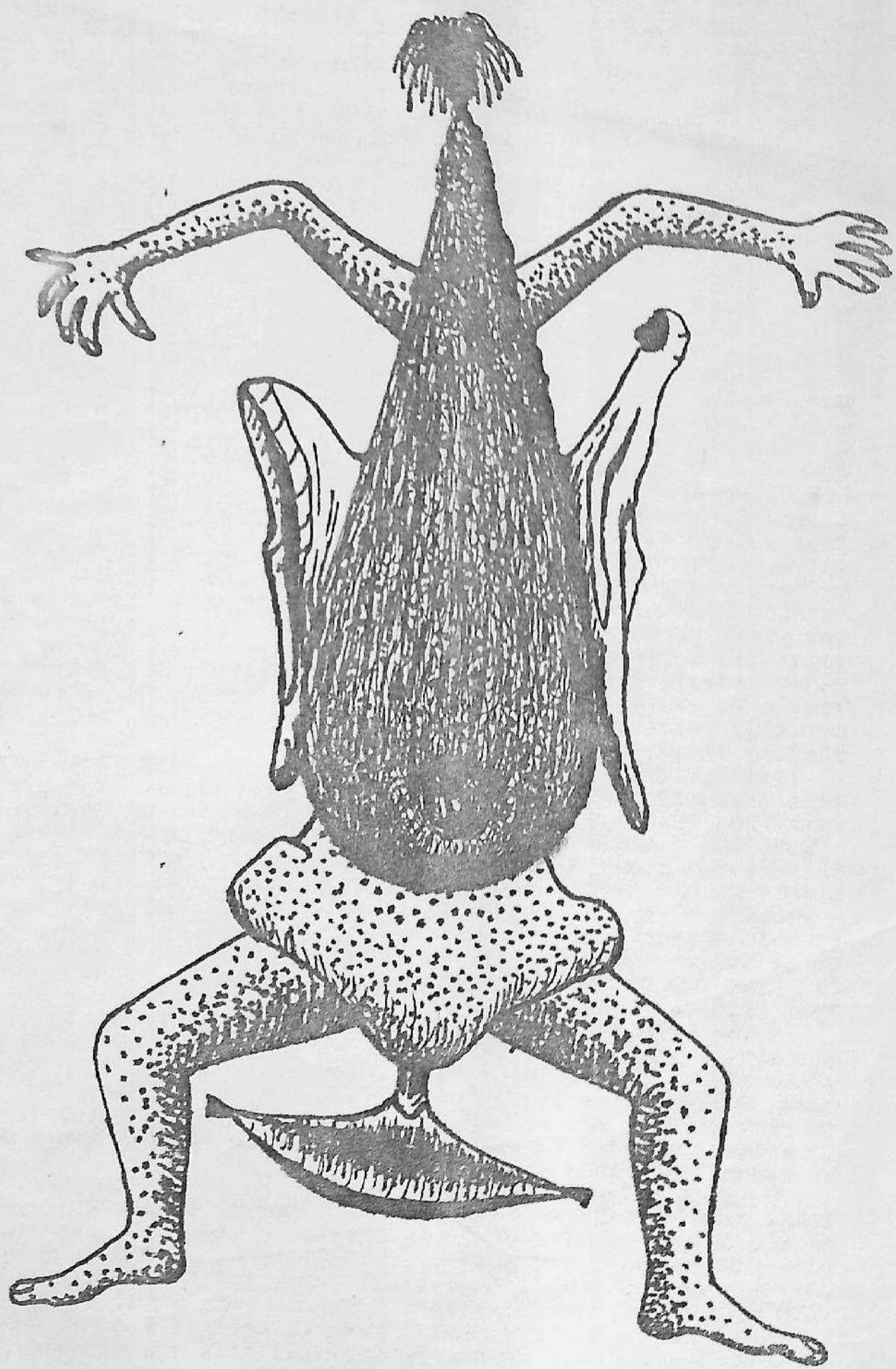
Po všech těch parties se konečně léto chýlí ke konci. Zbývá poslední party-setkání estetiků, kteří přednášeli nebo studovali na Karlově univerzitě v roce 1968. mnozí z nich nejsou již dleho ve vzájemném styku a tak se posadili kolem stolu a vyprávěli co dělají. "Jsem zaměstnán v České akademii věd." "Nedostudoval jsem a teď pracuji u vrtací soupravy." "V osmdesátém mne vydali z univerzity a teď jsem na volné noze. Píši články o každodenním živojž, módě, domově." "Jsem odborník na české sklo." "Nechal jsem estetiku a teď pracuji v blázinci." Vypráví nám, že se stará o tři stovky psychotiků, pro které pořádá každý týden skupinovou terapii. Tvrdí, že Československo je po psychologické stránce jednou z duševně nejzdražších zemí na světě, protože léčení duševních chorob je zdarma a proto vás nikdo neléčí, pokud vás případ nehrozí zrovna katastrofou. V Rusku, kde se za lidičku částečně platí, je to po této stránce horší. Na druhé straně počet sebevražd v Čechách, který není ovlivněn faktory trhu, patří k nejvyšším na světě. A jak večer pokračuje, vzpomínají profesor, výzkumný pracovník, psycholog, pracovník na vrtech, noční hlídce, emigrant a další estetici na staré časy.

Před vyslanectvím spojených států v Praze visí plakát, na němž seznámuje americký policista podezřelého z jeho právy. Když jsem jej poprvé spatřila, cítila jsem, že by setva mohla existovat výmluvnější připomínka ukutnosti komunistického režimu v Československu - v zemi držené na uzdě utlačitelem, který je okupuje, v níž jsou disidenti zatýkáni bez právních odvolání, kde jsou občané připravováni o zaměstnání, vzdělání a informace z rozmaru vlády. A přesto, ať je tato tvář režimu sebestrečnější - a je opravdu strašná - problém života v něm nevede v konečné fázi až ke strachu ze svévolného zatčení. Jak to vidí jedna starší dáma: "Nenávidím komunisty. Jak bych vám to vysvětlila? Nenechají mi koupit takovou pračku, jakou bych chtěla."

Praha není co do služby namáhavá, říkají nám diplomaté, pouze z psychologické stránky. A pravě tato stránka se nezasvěceným pozorovatelům těžko chápne. Vzpomínám na amerického matematika, který byl v Praze na výměnu, a který má stříbrostí odbyl tím, že to není zase tak špatné: "Musíte zasechovat do vašeho každodenního života." Ale právě že zasahuje. Všude je spousta vyčerpávajících překážek a pokrytectví, které se tykají každého aspektu všedního života.

V našem případě nám komunisté nechtěli dát víceňskobná vstupní viza, takže jsme nechali odjet do Itálie a vrátit se později zpět, abychom ještě viděli umrajícího Slováka. Důvodem k tomu bylo jen to, že měli moc vize odmítat. A tak jsme museli zůstat po celé léto a počítat se do českého "way of life". Nakupovali jsme, jedli v restauracích, navštěvovali večírky po českém způsobu a tešili se na lepší den.

Když nám po návratu domů vyprávěli přátelé o svých cestách do Číny, Francie, Austrálie a Ruska, predsevzaťa jsme si, že vypovídám i svůj příběh o výletě do Itálie.

Kurt Schwitters

V e s

V pangejtě mi sledká ostružina zraje na přivítanou.
Mléko je ovčí úsměv, zbožný a dobrý.
Uprostřed vesnice postává pestrá kráva.
Uprostřed prostředka postává muž.
Na domě visí schránka na dopisy.
Prát je duší elektřiny.
Žena kvičí: "uš i sú."
"Bé", říká ovce.
Děvče má na břiše zástěru.
Též bosá noha náleží děvčeti.
U včelina roste kytka Anna.

Hans Gruber

P r o

tajemná žena

kolumbijský velvyslanec

obnoženého kojence

státní tajemství

za růžový lístek

ach co bych dal

za růžový lístek

té dívky která

zádá své panenství zpět

a odnáší si je

po wilhelmstrasse

Ralf Thenier

Jednohočí bankovní lupič

V Los Angeles
minule u středu
jednohočí muž
přistoupil k přepážce v bance
podřízel pokladníkovi
revolver s krátkou hlavní
pod nosem
a žádal 500 dolardů
pokladník mu dal 1000
bandita peníze shrábnul
odbelhak ke dveřím
kyvnul na taxi
a od té chvíle
je fuč

Jakob Haringer

Ty, malá Agnesi

Obchádza Agnes, kde jscu

Obchodní příručí, kteří ti kledli k nohám svůj život,
kterí

Pro tebe hodlali zemřít, kteří

Ze zlatých slov skládali krásná psaní?

Ce udělali s tvým úsměvem, ó bože,

K čemu takový život!! -- Tvá košile, pravě vypraná,

Visi v okně. Chlapec Agnesi Pít budeš

Čisté víno, jíst dobrý chléb a budeš

Sedět na slunci, Agnes. Kolem

Vřava fiskrů a slavnost

A pohodlnost v safirovém nále kláštera...

Tajemné dveře skřípou v lese, Ve Venušině modré hoře
nebes

Měsíční rána dýkou --

Ospalé mlhavé odpoledne, ty malé náměstí...listopad.

Veňaví chlapec leupou pomeranče.

Jakob Haringer

Zahrada nestoudnosti

Neboli poslední setkání staré paní s
Listopadové mlhy v anglické zahradě. Zachmuřený
Mrtvý nakukuje dveřmi. Já přece
Nemám sestru, ach. A taky žádné
Album poštovních známek. V růžovém leubí
Žhne drobeunký lampión tvé cigarety. Anebo
Noční lemoz na nádraží ve dve nula hula a
V mé úzlabině si tak pěkně hoví líbezná horská
Víska. Doma tě
Všechna stará jména překvapují, jako ponejprv.
Divčí lýtko zezáří, jak z ráje. Jakási dáma, útlá,
pávabná,
Si hraje se zlatým dítkem.
Vždycky jen svinstvem se ti svět odváděčí za tvou
dobrotu.
Ach, kdežpek valčík hrany zádumčivou kapelou,
kdežpak něžné
Tiché otáčení gramofonu. Anebo rozkoš
Vázat krásnou podzimní kravatu.

Jean Cocteau

Provazochodec

Chodit po provaze
je snadné
a kdo te neví
ten spadne

Smrt je jen hlcupost
protože
kdo tohle ví
ten neumře

Pestřeky k "zákazu barevného papeška."

....pozornost je třeba svýšit, jakmile zaznamenané nějaký nevšední úkaz nebo děj. Je to počátek kauzálního řetězce, pochepitelně z našeho hlediska, neboť tento dějevý sled nemá konci ani začátku. Je nutno zbystrit skutečně všechny myšaly, protože v příštích okamžicích bude u rozehrány rozličné zrakové, sluchové a čichové vjemy. Jeden z nich bývá hlavní, nejčastěji je to vjem zrakový ostatní fungují jako doprovod. Časová neomezenost dodává tomuto fenoménu -smíšení jej takto nazvat- slušnou mocí většího světla kterým jsme my, jakkoliv účastníci nebo pozorovatelé krátce osvíceni. Přesnější je možná výraz oslnění, protože v té chvíli pocítujeme momentální velikost, vyvolenost, cítíme se obdarováni podobně jako při pohledu na svírý kraj z nějaké vyhlídky. Bohužel již druhým, ve vyjimečných případech třetím článkem téhoto řetězce jsme tak vyvedeni z míry (většinou i z Ládi), že naše pozornost ochabne a ztrácíme tak možnost vystopovat nějaký větší celek. V mysli se rozehrívá celá paleta souvislostí, uplatňují se pověry atd. Neustálé navazování na náhodných místech je však nutno důsledně mapevat, zaznamenané dojmy pečlivě trifdit, vytvářet kategorie podle spelečných znaků a tvořit vystižnou terminologii. Nejpoužitelnější, mi z dosažitelného případu hudební názvosloví Leoše Janáčka.^{xxx} Samozřejmě jsou použitelné pauzy některé ale Janáček nás inspiruje k vytvoření vlastních výrazů jako je např. zázněj, pekrek. V našem případě bych zatím pokusně označil některé javy následovně:

pehnutka - první zachycený vjem až už zrakový nebo sluchový

popěv - je jakousi imitací, zdvojením, následuje po pehnutce

pekrek - následuje po popěvu

zázněj - sluchový vjem deprovodný

Díky malému počtu zaznamenaných příkladů je zatím nenachází uplatnění pro výrazy jako např.: spletka, sherk, sved, vzruch, přípěv, čefení, protiva a mnoho dalších z pestré palety náhodných českých výrazů, kterými Janáček pojmenovává rozličné pohyby hudební resp. akustické, a kterými lze vystižně pojmenovat i jiné druhy pohybu. Pro větší názornost celé problematiky dále uvádí několik osobně prožitých případů.

Ztracené deklady.(pohnutky)

Zazvěnil na mne soušed a líčil jaké má nyní potíže neboť ztratil veškeré deklady tedy CP, pas, řidičský a technický průkaz. Pepěv - asi hediny na te zazvění jeden z mých dluholetých přátel a žádá mě o šroubovák, kladivo, kleště, byl na plovárně kde mu odcizili tašku s veškerými deklady.

Psi varlata.

Pohnutka- Již asi čtrnáct dní cestruji svému psu ekzém na varlatech. Pepěv - dnes, nakenci rezheyeru z jedním kolegu se ozale..... "ane prima tak jsem domluvený takže pesí varlata...". Udiveně se ptáme to má znamenat. Je to prý nový pozdrav který vymyslel Bedřich Maruštík.

Zázněj jako pohnutka.

V neděli ráno se lečím po flámu pivkem v automatu Valdek a po prvních deušcích pronesu ke své milé "v peřádku." Hned peté se z pesa pultu ozve "je te všechno v peřádku." Predavačka a pokladní tam probírají nějaké papiry.

Rezlitý Rum.

Sedím na zábradlí v Liberci proti radnici. První prošel kolem snad patnáctiletý něm. evdák. Po něm šla starší žena obtěžkaná nákupy. Minula mě asi o pět metrů a natáhla se na čistý Revině. Všechno rezypala a v srpnovém vedru se rezila kelkalem vůně rezbité láhve Rumu. Nejbližší chodci ji posmiali na nohy a pesbírali ji rozhasené věci. Netrvale te ani dvě minuty a šla další žena stejněho typu, také s taškami a na stejném místě se rovněž natáhla a všechno zeházela.

Zákon barevného papeúška.

Na zkušecce u kolegy v jeho domku na Jižním městě se jdu vymočit a pod stromem leží mrtvý pták. Koc. Asi o dvě hodiny později se jdu projít do blízkého lesa a v tichu stromoví nacházím Mrtvého B A R E V N E H O P O U S K A. Jsem šekován chvíli nad stejněm nevěda co počít, pak odcházím zpět aniž bych cokoliv učinil. Byl velký asi jako hrálička, světle šedý, žlutý krk a na hlavě měl tuším červenou checholku. Také tam byla trochu světlence zelená. Jsem chvíle kdy lituji že nemám fotoaparát. Tato byla ze všech nejvýraznější.

Sraky.

Navečer jsem si vyndal před maringotku židli, abych mohl sledovat zapadající slunce, přitom si hrát na kytaru a využutnat tak atmosféru jarního smrkáňí. Pro případné umění celé situace jsem si vzal na krk ještě dalekohled. A tak si sedím, libuji si jak je te všechno pěkné, až jsem spatřil ve vzdálenosti asi 300m srnu. Spolejeno se popásala, občas se rozhledla a asi pedesati minutách zmizela zpátky v lesíku. Když se potom slunce ponesele za les na horizontu, a nastal ten pravý souprak, rozhodl jsem se ještě vyráznit na krátkou procházku se psem. Pedál psotka po louce, přes další louku k lesu, a v něm, nějakých 20m od okraje narážím na mrtvou srnu. Ležela nějak divně zkroucená, krk v pravém úhlu se hřbetem, hlavu otevřenou směrem k zadku. Ležela tam jistě několik dnů, oči už neměla chudéra.

Tech. pszn. : Časové rozmezí mezi pohnutkou a popěvem asi 20min.

11. 8. 45 Kráze pokřtěno 14 letských lechů za patronace nemocného krále. Odtamtud století později v sále katedrály Sovovopulka přijal čestného člena. Po jeho smrti se člen od Moravy odvoučil, spolu s Bavorovými na padesátka velkotyčíkem, dokud je nebezpečí mazarského opivo. Po jeho smrti se člen od Moravy odvoučil, spolu s Bavorovými na padesátka velkotyčíkem.

2. 1. 1547 Ferdinand I vyrazil české stavy k výpravě proti nemeckým protestantům. Slečta převládající s protestanty rozhodně odvrátila se až na třetí neschvaleném sňatku. Když odborci se předala Praha a všechna města, Ferdinand se spojena s katolíkem svědkou, kterou za hranicemi země i. Zprávou o jejich vítěstvích stačili také v počtu k potlačení výporu. Stavovské vojsko se rozrostlo, města se poddala. Některí protestanti na mazarsku jeli na privilegii. Ferdinand se rozhodl přesídit do Itálie. Následující rok zavedeno daně z pivu.

3. 1. 1327 Velké obavy u Prahy! Král Jan opět přijel pro peníze!

4. 1. 1378 Nemocný Karel IV. krátce před smrtí přišel do Paříže, aby se setkal s příbuznými a přátele či kteří mohli na francouzském dvoře.

5. 1. 1794 Slavnostní iluminace sochy Jana Nepomuckého na Karlovém mostě. Nejdomy paketaři nasadili rudou jakobinskou kaplu sv. Václava na konšelí brány. Ve čtyři hodiny ranou v nepomucké patrolo libuje rukávu městštýdenky a bavory na tanecnice v „U Svandové“. Studenti přišli o stipendia a byly hábit obléknuté brány. Na molo obvinněný též z podněcování výtržnosti v minulem měsíci, kdy bylo pokolení mnichů pražských kanonem a věřejně

etéma královského majetku je v záležitosti a podstatně část vytěžená. Krunich Hor stávila obrovské jen na zaplacené dluhy mazarského milionářského velkopečk slavnosti berlinských tekný na západě Evropy. Politické vlivy vyřazovaly obrovské jen na kramnických královských cestovních doprovodů, cestovních nebo republikách, co nebylo možné. Paríž nebo do Lucemburská které povolovala za svou vlast.

6. 1. 1918 Státní samostatnost v novu představenem jednání generálního shromáždění. Radikální stát v historických hraničních zemích. Po dvou měsících nabízí císař František samostatného ministra pro české země. Dr. Kramář odpovídal: „Na to víc je třeba uplatnit podle.“

7. 1. 1279 Rytíři a soldati Oto Brandenburgského loučili v kralickém kostele představující se patrně po privilegií krále Otakara II. protestující kněze a překrakovali se ve svatých ostacích. Jeden z nich při podklíku svatosti zneuctěl kaplu sv. Václava a dorovnává vratil strpnou kardinálu. Karel IV. dal učeném na Berzenu, v zemi žadatelská občanská válka a venkovské obyvatelstvo za kromě zimy toho roku se skryvalo v lesích a jeskyních.